

Postoje zaměstnanců zlínských firem k integraci cizinců v ČR

Bc. Andrea Smetanová

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Andrea Smetanová**
Osobní číslo: **H11414**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Postoje zaměstnanců zlínských firem k integraci cizinců v ČR**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti integrace cizinců, jejich zaměstnávání a multikulturní společnosti.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PRŮCHA, Jan. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-885-6.

PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: Teorie-praxe-výzkum. Praha: ISV, 2001. ISBN 8085866-72-2.

ŠIŠKOVÁ, Tatiana. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 2008. ISBN978-80-7367-182-2.

ŠVARCOVÁ, Eva. Slovníček pojmů v multikulturní výchově. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-251-0.

TAYLOR, Charles. Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání. Praha: Epoque, 2004. ISBN 80-86-328-64-3.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

26. dubna 2013

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně19.04.2013.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledky obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na postoje a názory české populace v souvislosti s integrací cizinců do majoritní společnosti.

V teoretické části je načrtnuta samotná migrace a legislativa týkající se pobytu cizinců přicházejících na území České republiky. Dále je zde popsána integrační politika státu, jež je propojena charakteristikou nejčastějších pojmů pojících se s tématem a multikulturní společností jako takovou. V praktické části se zaměříme na zjištění postojů občanů zlínských firem na příchod a pobyt cizinců na území České republiky v souvislosti s jejich integrací do většinové společnosti.

Klíčová slova:

migrace, pobyt cizinců, integrace, multikulturní společnost, multikulturalismus, kultura

ABSTRACT

The thesis is focused on the attitudes and the opinions of the Czech population in the context of the integration of immigrants into the mainstream society.

In the theoretical part, there is outlined the own migration and the legislation concerning the residence of foreigners which are coming to the Czech Republic. There is also described here the state integration policy, which is linked to the characteristics of the most common terms connected with the theme of a multicultural society as a whole. In the practical part, we focus on detection of the attitudes of citizens from two companies from Zlín to an arrival and a stay of foreigners in the Czech Republic in the context of their integration into the mainstream society.

Keywords:

migration, residence of foreigners, integration, multicultural society, multiculturalism, culture

Děkuji všem, kteří se podíleli na přípravě a samotném zpracování mé diplomové práce svými cennými radami a připomínkami. Zejména bych ráda poděkovala panu Mgr. Jakubovi Hladíkovi, Ph.D. za vedení, cenné poznámky a trpělivý přístup.

Motto:

„Otevřete se změnám, ale neztrácejte své vlastní hodnoty.“

Dalajlama

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG, jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 MIGRACE A POBYT CIZINCE V ČR	13
1.1 POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR/SCHENGENU	14
1.2 DEMOGRAFICKÉ ASPEKTY ŽIVOTA CIZINCŮ V ČR	18
1.2.1 Cizinci ve Zlínském kraji	18
2 TEORIE INTEGRACE	20
2.1 MOŽNOSTI INTEGRACE	20
2.1.1 Kulturní rovina integrace	20
2.1.2 Sociálně-ekonomická integrace	21
2.1.3 Občansko-politická integrace.....	21
3 POLITIKA INTEGRACE CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	22
3.1 PRIORITY INTEGRACE CIZINCŮ	23
3.2 INTEGRAČNÍ CENTRUM NA PODPORU CIZINCŮ	23
3.2.1 Služby poskytované klientům Centra na podporu integrace cizinců (CPIC)	23
3.2.2 Aktivity CPIC zaměřené na majoritní společnost a její instituce	24
3.3 LEGISLATIVA A VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ.....	25
3.3.1 Multikulturní výchova.....	25
3.4 ČESKÁ VEŘEJNOST A CIZINCI.....	26
3.4.1 Cizinci jako problém, nebo příležitost	26
3.4.2 Česká veřejnost a budoucnost	27
4 MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOST	28
4.1 KULTURA	28
4.2 MULTIKULTURALISMUS	29
4.2.1 Xenofobie, Etnocentrismus	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 ZJIŠTĚNÍ ROZDÍLNOSTI POSTOJŮ K INTEGRACI CIZINCŮ ZAMĚSTNANCŮ ZLÍNSKÝCH FIREM, KTERÉ PRACUJÍ A KTERÉ NEPRACUJÍ S CIZINCI	32
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	32
5.2 VÝZKUMNÝ CÍL	32
5.3 STANOVENÍ HYPOTÉZ	32
5.4 METODY VÝZKUMU.....	33
5.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
5.6 PRŮBĚH SBĚRU DAT.....	33
5.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	34
6 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝZKUMU	35

6.1	ANALÝZA VÝSLEDKŮ Z DOTAZNÍKU ZJIŠŤUJÍCÍ INFORMOVANOST RESPONDENTŮ	37
6.2	ANALÝZA VÝSLEDKŮ ZJIŠŤUJÍCÍ NÁZORY RESPONDENTŮ K INTEGRACI CIZINCŮ	42
6.3	ANALÝZA VÝSLEDKŮ ZJIŠŤUJÍCÍ NÁZORY RESPONDENTŮ POMOCÍ TESTU NEZÁVISLOSTI CHÍ - KVADRÁT	45
6.3.1	Souvislost určení postoje respondentů k integraci cizinců do české společnosti podle pracovního vztahu	45
6.3.2	Souvislost určení postoje respondentů k integraci cizinců do české společnosti podle pohlaví	47
6.3.3	Souvislost určení postoje respondentů k integraci cizinců do české společnosti podle věkových kategorií	49
7	SHRNUTÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	52
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	62
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	63

ÚVOD

Práce týkající se problematiky cizinců na území České republiky vznikaly již před rokem 1989. Tyto snahy byly však ojedinělé a integrační problematiky se často dotýkaly jen okrajově. Podpora integrace dlouhodobě legálně usazených cizinců na území České republiky se stala od roku 1999 součástí aktivní politiky vlády. Od roku 2000-2003 agendu koncepce integrace cizinců zajišťovalo Ministerstvo vnitra. V roce 2004 byla tato agenda převedena na Ministerstvo práce a sociálních věcí, avšak v srpnu 2008 byla převedena zpět na Ministerstvo vnitra. Hlavním důvodem bylo propojení imigrační a integrační politiky a to zejména z důvodu, kdy v této době zažívala Česká republika nejvyšší nárůst populace cizinců. V roce 2008 stoupl počet legálně pobývajících cizinců na území České republiky na více než 438 000, přičemž nejvyšší nárůst cizinců se týkal oblasti pracovní migrace.

Mezi hlavní priority Koncepce integrace cizinců se tedy stala opatření, jejichž cíle jsou začleněné do čtyř klíčových oblastí týkajících se znalosti českého jazyka, vzájemných vztahů mezi cizinci a majoritní společností, jejich sociokulturní orientace ve společnosti a samozřejmě také ekonomická soběstačnost.

Na základě provedených výzkumů v České republice v posledních 20 letech, jejichž součástí byly průzkumy veřejného mínění, je zjevný kladný posun vnímání a postoje české populace k cizincům přicházejících na území České republiky. Jinak řečeno, ne příliš vstřícné postoje majoritní společnosti se postupně mění k více snášenlivým, což je nepochybně způsobeno celkovým přílivem cizinců, a tudíž rostoucím kontaktem s přistěhovalci. Tento proces změny je dle průzkumu zjevně velmi komplikovaný. Dále pak vyšlo najevo, že tato přeměna k lepšímu stavu není přímá, neboť může být, a tedy i je, ovlivněna různými faktory a nečekanými událostmi, což vede k odklonu od předpokládaného směru. Mezi vlivy způsobující vychýlení předpokládaných trendů hraje důležitou roli samotný stav ekonomické situace a společenské problémy v daném teritoriu. Byl prokázán přímý vliv mezi hospodářskou úspěšností místního obyvatelstva a jejich snášenlivostí a vstřícností k cizincům, kteří právě ve většině případů do daného místa přicházejí též z ekonomických důvodů a s vidinou lepší budoucnosti. Rozlišné pojetí a přístupy k cizincům většinovou společností jsou také založeny na dvou různých regionálně hierarchických úrovních. Z toho vyplývá, že vnímání a postoje z pozice státu, kdy cizinec může být viděn jako problém či zátěž, tak na místní úrovni (v místě, kde respondent bydlí) je postoj a vnímání cizince jiné, a až jako takový problém být viděn nemusí. V závěrech

výzkumů je možno vidět způsobení negativního či záporného postoje nikoliv osobní zkušeností s cizincem, ale v důsledku velkého a často až přílišného ovlivňování médií, zejména bulvárními magazíny a televizními zprávami, které se právě snaží o senzačnost až skandálnost, často s negativním zabarvením týkající se cizinců. (Drbohlav, 2010)

Vybrané téma jsem si vybrala z důvodu, že pracuji u odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra a s cizinci přicházím do každodenního styku a

Vzhledem k tomu, že přicházím do každodenního kontaktu s cizinci, neboť pracuji u odboru azylové a migrační politiky a zabývám se jejich legálními pobyty na území České republiky je pro mne výběr tohoto tématu blízký a zajímavý.

Cílem diplomové práce je zjistit, zda existuje významná rozdílnost v názorech na integraci cizinců na území České republiky z pohledu zaměstnanců pracujících ve dvou firmách na území města Zlína. Tito byli rozděleni do skupin podle toho, zda pracují ve firmě zaměstnávající cizince a jsou tudíž jejich spolupracovníky, z čehož vyplývá, že jsou s nimi v každodenním styku a získávají tak osobní zkušenost v procesu vnímání. Druhá skupina je tvořena občany, kteří pracují ve firmě, která však žádné cizince nezaměstnává, a tudíž tito nemají možnost být s těmito cizinci v přímém osobním kontaktu, a proto jejich postoje a názory mohou být ovlivněny zprostředkovanou, nikoliv osobní zkušeností.

Teoretická část je zaměřena na migraci cizinců, možných forem pobytových statusů na území ČR a jejich možností. Dále je zde specifikována integrační politika státu, její priority, které jsou doplněny o funkci integračních center a demografickými aspekty života cizinců v ČR. Co se týče oblasti kultury, multikulturní společnosti a jejím prostředím, multikulturní výchovou a pojmy s tímto souvisejícími, je uvedeno v závěrečné kapitole teoretické části.

V praktické části diplomové práce je popsán samotný metodologický výzkum a jeho jednotlivé části. Dále je zde zobrazena analýza výsledků provedeného výzkumu s následnou interpretací. Celkové shrnutí výsledků diplomové práce je uvedeno v závěrečné kapitole, kde jsou popsány zjištěné závěry získané výzkumem s následným doporučením.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MIGRACE A POBYT CIZINCE V ČR

Migrace v současné době přetrvává téměř ve všech vyspělých zemích. Dle OSN bylo na začátku 21. století v pohybu více než asi 190 milionů lidí, což představuje 3% z celkové populace. Cílovými zeměmi pro mezinárodní migraci se tak stala v současnosti prakticky celá Evropská unie. Česká republika taktéž není výjimkou a jednak díky jejím demografickým změnám a současně v souvislosti se vstupem do Evropské unie i u ní stoupá počet cizinců. Na samotnou imigraci má taktéž nezanedbatelný vliv samotná možnost volného pohybu v EU.

Postupně se mění i charakter imigrace, kdy se z dočasné imigrace stává imigrace trvalá. ČR v současné době není jen tranzitní zemí, ale stala se sama cílovou zemí pro příslušníky jiných zemí, kteří se snaží najít si svůj nový domov či místo pro své ekonomické aktivity. Důvody migrace mohou být různé od pracovního uplatnění v daném státě, studiem až po sloučení rodiny. Většinou jde o situaci, kdy migrace není vedena tím přijímacím státem, neboť je často přímo závislá na několika subjektivních a také objektivních okolnostech, které mají zásadní vliv na cizince, který zvažuje přistěhování do jiné, pro něj přitažlivější země. Stát však ovlivňuje migraci stanovením obecných podmínek daných zákony, které musí cizinci pro vstup na území splnit. (Šišková, 2008)

Pobyt cizinců na území České republiky se řídí zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Podle tohoto zákona se rozumí „cizincem každá fyzická osoba, která není státním občanem České republiky a to včetně občana Evropské unie“. Vstup, pobyt a následné vycestování z České republiky je v kompetenci Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí a Policie ČR. Cizinci mohou na území pobývat v rámci přechodného nebo trvalého pobytu.

Od ledna 2011 je Ministerstvo vnitra ČR odpovědné vedle agendy trvalých pobytů i za agendu dlouhodobých pobytů a dlouhodobých víz. V praxi to znamená, že záležitosti spojené s pobytem na území České republiky již nevyřizují inspektoráty cizinecké policie, ale pracoviště odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, tedy civilní úřad.

Cizinci se od převodu cizinecké agendy obracejí na regionální pracoviště Ministerstva vnitra (odboru azylové a migrační politiky) s žádostí o prodloužení doby pobytu na dlouhodobé vízum, žádost o povolení pobytu či prodloužení jeho platnosti, žádost o vydání potvrzení o přechodném pobytu na území (pro občany Evropské unie), žádost o povolení k přechodnému pobytu, resp. o vydání pobytové karty rodinného příslušníka občana

Evropské unie či jeho prodloužení, žádost o vydání povolení k trvalému pobytu. Na regionálních pracovištích dále nahlašují změny týkající se změny místa hlášeného pobytu na území, hlášení ostatních změn (jako je změna příjmení, osobního stavu, údajů v cestovním dokladu, údajů v dokladu vydaném podle tohoto zákona), dále hlášení ztráty, zničení, odcizení či poškození dokladu o povolení k pobytu a žádají také o vydání potvrzení o oprávněnosti k pobytu na území.

Na cizineckou policii se cizinci po převodu této agendy obracují v případech týkající se ohlášení místa pobytu na území po příjezdu do České republiky, prodloužení doby pobytu na území na krátkodobé vízum, vydání potvrzení o oprávněnosti pobytu na území vyžadovaného matričním úřadem před uzavřením manželství. Dále je v pravomoci cizinecké policie ověřování pozvání a kontrola legálnosti pobytu.

1.1 Pobyt cizinců na území ČR/Schengenu

Cizinecký zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů člení cizince na:

- občany EU (stejný režim je uplatňován vůči občanům Norska, Lichtenštejnska, Islandu a Švýcarska) a jejich rodinné příslušníky
- občany zemí mimo EU (tzv. třetích zemí)

Občané zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska a jejich rodinní příslušníci

Občané EU mohou na území ČR pobývat přechodně na základě průkazu totožnosti nebo cestovního dokladu. Podle současné právní úpravy nemusí disponovat žádným povolením k pobytu. Požádat Ministerstvo vnitra ČR o vydání potvrzení k přechodnému pobytu na území je jeho právo nikoliv povinnost. Jejich povinností je však ohlásit místo pobytu na území policii a to do 30 dnů od vstupu na území, pokud jejich předpokládaný pobyt bude delší než 30 dní. Tato povinnost se nevztahuje na ty, kteří toto učinili u ubytovatele. Potvrzení o přechodném pobytu však usnadňuje občanům EU jednání s úřady, bankami a jinými institucemi.

Rodinní příslušníci občanů EU, kteří sami nejsou občany EU a hodlají na území ČR pobývat přechodně delší dobu než 3 měsíce společně s občanem EU, jsou povinni požádat Ministerstvo vnitra ČR o povolení k přechodnému pobytu, tedy o tzv. pobytovou kartu rodinného příslušníka občana EU. K žádosti mimo dalších náležitostí jsou povinni doložit

doklad prokazující, že je rodinným příslušníkem občana Evropské unie. (zákon 326/1996 Sb.)

Občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k trvalému pobytu

Občan EU získá povolení k trvalému pobytu po 5 letech nepřetržitého pobytu, stejně tak může získat povolení k trvalému pobytu rodinný příslušník občana EU. Pobývá-li cizinec na území České republiky minimálně po dobu 2 let nepřetržitého přechodného pobytu na území a je současně minimálně 1 rok rodinným příslušníkem občana ČR nebo občana EU s trvalým pobytem na území, může taktéž požádat o povolení k trvalému pobytu. Další možnosti vydání povolení k trvalému pobytu mohou být z důvodu zájmu České republiky či humanitárních důvodů. (zákon 326/1996 Sb.)

Občané zemí mimo EU (třetích zemí)

Na území ČR/Schengenu mohou bez víza pobývat cizinci ze třetích zemí podle Rady (ES). Cizinci, kteří nemají vízovou povinnost, mohou na území ČR či jiného členského státu pobývat bez víza až 3 měsíce během půlroku ode dne prvního vstupu na území schengenského prostoru (doba pobytu na území jednotlivých schengenských států se počítá).

Krátkodobá víza

Jednotné schengenské vízum se uděluje cizinci, který splní všechny podmínky pro vstup a pobyt na území všech států schengenského prostoru a který hodlá pobývat na území schengenského prostoru po dobu nepřesahující 3 měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území schengenského prostoru.

Mezi jednotná schengenská víza patří letištní (průjezdní) vízum (typ A), průjezdní vízum (typ B) a vízum k pobytu do 90 dnů (typ C). O tato víza si cizinec žádá na české ambasádě v domovském státě, resp. ve státě, jehož cestovní doklad vlastní nebo kde má dlouhodobý či trvalý pobyt. Náležitosti a další podmínky jejich udělování, již nejsou obsaženy v zákonu o pobytu cizinců, ale v předpisu Evropské unie (tedy vízového kodexu), podle něhož postupují všechny schengenské státy. (zákon 326/1996 Sb.)

Dlouhodobé vízum

Vízum k pobytu nad 90 dnů, neboli dlouhodobé vízum podává cizinec na české ambasádě v domovském státě, resp. ve státě, jehož cestovní doklad vlastní nebo kde má dlouhodobý či trvalý pobyt. O udělení či neudělení víza rozhoduje české ministerstvo vnitra, ambasáda

může přiložit svůj názor. Platnost dlouhodobého víza je maximálně na dobu 6 měsíců, pokud cizinec hodlá pobývat na území déle než půl roku, musí nejdříve 90 dnů a nejpозději 14 dnů před koncem platnosti víza podat na odboru azylové a migrační politiky žádost o povolení k dlouhodobému pobytu trvá-li stejný účel. (zákon 326/1996 Sb.)

Dlouhodobý pobyt

Pokud cizinec přichází do Česka, za účelem výdělečné činnosti může mít od roku 2011 tři typy oprávnění k pobytu a to za účelem podnikání, zaměstnání, zelenou nebo modrou kartu. Mezi další pobytová oprávnění na území patří studium, sloučení rodiny, sportovní, vědecký výzkum a ostatní (turistika, tranzit, kongres apod.). Každá žádost o některý z těchto typů oprávnění k pobytu má své specifické náležitosti. Žádost podává cizinec na české ambasádě v domovském státě, resp. ve státě, jehož cestovní doklad vlastní nebo kde má dlouhodobý či trvalý pobyt. Případně může cizinec podat žádost na území ČR přímo u odboru azylové a migrační politiky a to v případech uvedených podle zákona. Cizinec může také povolení k pobytu opakovaně prodlužovat. Tato žádost se podává bez ohledu na účel pobytu zpravidla na regionálním pracovišti, v jehož obvodu má žadatel hlášen pobyt.

Co se týče pobytu za účelem podnikání, mohou na území České republiky podnikat i cizinci stejně jako občané ČR, pokud splní náležitosti dané tímto zákonem. Cizinci mohou provozovat výdělečnou činnost podle živnostenského zákona jako fyzické osoby, ale mohou zakládat i právnické osoby (zpravidla obchodní společnosti nebo družstva podle obchodního zákoníku. Tato osoba však musí mít na území ČR povolen pobyt).

Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání vyžaduje u občanů třetích zemí povolení z úřadu práce k výkonu zaměstnání. Povolení k zaměstnání s ohledem na situaci na trhu práce vydává cizinci krajská pobočka Úřadu práce. Toto povolení vydá pouze na místo, které je zaměstnavatelem hlášeno jako volné, které nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit jinak. Případy, kdy se povolení k zaměstnání u cizince nevyžaduje je stanoveno právním předpisem. Pracovní povolení se taktéž nevyžaduje u občanů EU a jejich rodinných příslušníků, neboť tito nejsou z hlediska zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., považováni za cizince a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky, což znamená, že mají volný přístup na trh práce.

Od roku 2009 byl zaveden nový typ povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání ve zvláštních případech, tzv. zelená karta. Jedná se o doklad duálního

charakteru, kdy je cizinci uděleno povolení k pobytu a současně povolení k zaměstnání. Povolení v tomto režimu je vydáváno v kategoriích A – pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky, typu B – pro pracovníky na pozicích s požadavkem minimálně vyučen a typu C – pro ostatní pracovníky.

Od roku 2011 vznikl další typ povolení k zaměstnání a pobytu cizinců na území České republiky za účelem výkonu vysoce kvalifikovaného zaměstnávání, tzv. modrá karta. (zákon 326/1996 Sb.)

Trvalý pobyt

Povolení k trvalému pobytu žádá cizinec zpravidla po 5 letech nepřetržitého pobytu na území. K žádosti o toto povolení dokládá cizinec mimo jiných zákonných náležitostí doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka, který na základě úspěšného složení vydá škola, která je vedena v seznamu škol oprávněných provádět tuto zkoušku. Tuto žádost podává cizinec na území ČR.

Povolení k trvalému pobytu může cizinec podat i bez předchozího pobytu na území a o to v případech, který stanoví zákon (např. byl-li v minulosti občanem České republiky, z důvodů hodných zvláštního zřetele, v zájmu České republiky nebo pokud o toto povolení požádá nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince s trvalým pobytem na území). Každá žádost o některý z těchto typů účelů k pobytu má své specifické náležitosti. Žádost podává cizinec na české ambasádě v domovském státě, resp. ve státě, jehož cestovní doklad vlastní nebo kde má dlouhodobý či trvalý pobyt. Případně může cizinec podat žádost na území ČR přímo u odboru azylové a migrační politiky a to v případech uvedených podle zákona.

Držitel oprávnění k trvalému pobytu disponuje téměř stejnými právy jako občané České republiky, kromě volebního práva. Cizinec s povoleným trvalým pobytem může pracovat kdekoli na území ČR, aniž by k tomu potřeboval povolení z Úřadu práce, stává se plátcem veřejného zdravotního pojištění, vznikají mu nároky na čerpání dávek ze sociálního systému. Cizinci v tomto pobytovém statusu mohou následně po splnění určitých podmínek požádat o české státní občanství. (zákon 326/1996 Sb.)

1.2 Demografické aspekty života cizinců v ČR

Český statistický úřad (2012) uvádí, že v roce 2011 počet legálně pobývajících cizinců (tj. s některým typem povolení k pobytu, včetně občanů EU) dosáhl 434 tisíc, což je o 10 tisíc více než v roce 2010.

Cizinci, kteří pobývají na území ČR déle, než 1 rok tvořili 97% celkového počtu evidovaných cizinců, tento podíl oproti roku 2010 poklesl o jedno procento. Podíl žen cizinek se v posledních letech výrazně nemění, neboť v roce 2011 dosáhl stejné hodnoty jako v roce 2010 a to 43% z celkového počtu cizinců.

Věková struktura cizinců vykazuje oproti věkové struktuře majoritní společnosti určité odlišnosti, které mohou být vysvětleny převažujícími motivy migrace cizinců do ČR. Velkou část tvoří kategorie mladšího věku 25-39 let, což je 40,5% všech legálně pobývajících cizinců. Velmi nízký podíl v porovnání se strukturou populace ČR v roce 2011 připadal na osoby v produktivním věku nad 65 let, což bylo pouze 3,5% cizinecké populace.

Mezi cizinci převažují občané třetích zemí. Zastoupení občanů EU se však zvyšuje, neboť tento stoupl z 32% v roce 2010 na 35% v roce 2011. Mezi cizinci třetích zemí dominují občané Ukrajiny 118,9 tisíc, dále Vietnamu 58,2 tisíc a Ruska 32,3 tisíc. S hlediska občanů EU jsou nejpočetnější skupinou občané Slovenska 81,3 tisíc, Poláci 19,1 tisíc a Němci 15,8 tisíc.

Z hlediska územního rozložení je největší koncentrace cizinců v Praze a Středočeském kraji. Praze podíl cizinců bydlících v Praze vzrostl z 35% v roce 2010 na 37% v roce 2011. Ve Středočeském kraji bylo v roce 2011 13% cizinců, dále následuje kraj Jihomoravský 8,3% a Ústecký 7% cizinců. Mezi regiony s nejnižší koncentrací cizinců patří kraj Vysočina a Zlínský se shodným počtem 1,8% cizinců a kraj Olomoucký s 2,2% cizinců. (Český statistický úřad, 2012)

1.2.1 Cizinci ve Zlínském kraji

Zlínský kraj tvoří okresní města Kroměříž, Uherské Hradiště, Zlín a Vsetín. Český statistický úřad (2012) uvádí přehled cizinců v ČR v letech 1996, 2005 – 2011 (stav k 31.12.2011) ze kterého je patrný zvyšující se počet cizinců v kraji od roku 2005, přičemž v roce 2008 bylo ve Zlínském kraji nejvíce cizinců a to s počtem 8413. Následně se do roku 2011 jejich počet mírně snížil. Podle průzkumu v roce 2011 pobývali ve Zlínském

kraji nejčastěji ze třetích zemí občané Ukrajiny 1 037, Vietnamu 841, Ruska 244 a příslušníci EU byli nejčastěji zastoupeni občany Slovenska 3 355 a Polska 325.

Tabulka č. 1: Celkový počet cizinců – Zlínský kraj

Celkový počet cizinců - ZLÍNSKÝ KRAJ								
	1996	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kroměříž	730	804	876	1015	1214	1396	1387	1207
Uherské Hradiště	1717	1708	1942	2189	2385	2208	2201	2188
Vsetín	1630	1215	1261	1424	1555	1381	1325	1380
Zlín	2481	2199	2517	3011	3259	3148	3119	3234
Celkem	6558	5926	6596	7639	8413	8133	8032	8009

(Český statistický úřad, 2012)

2 TEORIE INTEGRACE

Teorie integrace vychází z ideologických, sociologických a politologických diskusí 60. a 70. let minulého století. Jak již vyplývá z jejího názvu, je postavena na odmítnutí segregace a vyloučení. Podstatou jsou ideály svobody rovnosti a solidarity.

Z pohledu multikulturní výchovy je integrace takový způsob adaptace, kdy migranti uznávají, že kontakt s kulturou hostitelské země je pro ně důležitý, avšak současně si chtějí udržet i svou vlastní kulturu. (Průcha, 2001)

2.1 Možnosti integrace

Lze odlišit tři roviny integrace přistěhovalců do majoritní společnosti, jako je integrace kulturní, sociálně-ekonomická a občansko-politická.

2.1.1 Kulturní rovina integrace

Podle Barši (2003) můžeme v této rovině odlišit asimilaci, tavící tyglík, kulturní pluralismus a jako silnější variantu pluralismu přiřadit multikulturalismus.

Asimilační integrací rozumíme ztrátu kulturních a sociálních hodnot menšiny, které ji odlišují od většiny, a splynutí - rozpuštění se ve většinové společnosti. V případě, že menšina splyne s celkem a zároveň jej přitom obohatí o jisté své rysy, pak mluvíme o **tavícím tyglíku**. Přistěhovalecké skupiny populace chápeme **kulturní pluralismus** jako soudržné etnické komunity, které jsou odlišitelné od většinové společnosti se zřetelem na jazyk, kulturu a společenské chování. Přijetí přistěhovalecké populace do společnosti není podmíněno ztrátou etnické příslušnosti. Podle Barši (2003, s. 231) „je kulturně-pluralistická integrace naplněna tehdy, pokud si menšina zachová svou kulturní odlišnost a soudržnost, avšak ekonomicky a politicky je pevně vsazena do okolní společnosti. **Multikulturalismus** pak tuto kulturně-skupinovou mnohost povyšuje na žádoucí a politicky prosazovaný konstruktivní rys dané společnosti.“ Naopak kulturní segregace je zápornou alternativou kulturní integrace, při které dochází k oddělování a uzavírání menšinových skupin v rámci většinové společnosti. Toto může být tvořeno většinou zevnějšku, nebo zevnitř – přímo menšinovou skupinou, kdy jde o obrannou reakci na asimilační či eliminační tlaky většiny.

2.1.2 Sociálně-ekonomická integrace

Barša (2003) uvádí, že sociálně-ekonomická integrace souvisí s rozmístěním etnicko-kulturních skupin do základních sociálních sfér dané společnosti, rozlišenou na **úplnou** nebo **částečnou**. K úplné sociálně-ekonomické integraci dochází, pokud neexistuje vztah mezi etnicko-kulturním původem a sociálně-ekonomickým postavením. Pokud však mají určité skupiny významně horší šance na úspěšné sociálně-ekonomické postavení, pak se jedná naopak o integraci částečnou. Negativní variantou je **ekonomická segregace**, kdy příslušníci menšinových skupin nejsou prakticky vůbec zastoupeni ve vyšších sociálních a příjmových kategoriích.

2.1.3 Občansko-politická integrace

Tato rovina integrace zahrnuje dvě formy: asimilaci a akomodaci. **Politická asimilace** jako stav, v němž etnická příslušnost neovlivňuje šanci na zaměstnání v jakékoliv pozici státní správy či na úspěch ve volbách na úřednické nebo politické posty. Tito kandidáti jsou vybíráni či voleni nezávisle na svém původu, přičemž menšina obsazuje tyto posty úměrně svému početnímu zastoupení v rámci dané společnosti. **Akomodace** je druhou základní formou politické integrace. Jedná se o účelové brání ohledu na etnicko-kulturní skupiny ve státní správě či politické reprezentaci. Akomodační opatření mají předejít či případně překonat nebezpečí občansko-politické segregace hrozící příslušníkům menšin. Zápornými alternativami jsou jednak politická kontrola menšiny většinou, tedy **politická segregace** a **etnický konflikt**, který může být způsoben právě politickou segregací, jež je většinou spjata také se segregací sociálně-ekonomickou a kulturní. (Barša, 2003)

3 POLITIKA INTEGRACE CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

V obecné rovině lze integraci cizinců vymezit jako proces, v jehož průběhu dochází ke sjednocování domácího obyvatelstva a přistěhovalců v jednu společnost. Jedná se o proces dvoustranný, který vyžaduje přizpůsobování ze strany cizinců na straně jedné a vytváření podmínek pro integraci cizinců v přijímající společnosti na straně druhé.

Politika integrace cizinců je vnímána jako nedílnou součástí legální migrační politiky a musí na vývoj migrace reagovat. Tato politika se bude i v budoucnu zaměřovat jak na podporu začlenění legálně pobývajících cizinců do české společnosti, tak na prevenci případných problémů vznikajících v oblasti imigračních komunit a jejich vztahu s majoritní společností. Cílem těchto aktivit je předejít nejen vytváření uzavřených komunit imigrantů, ale také jejich společenské izolaci a sociálnímu vyloučení těchto cizinců. Principy politiky integrace cizinců spočívají především ve spolupráci všech, kteří mohou k úspěšnému průběhu integrace přispět, dále spočívají ve zvyšování informovanosti všech aktérů v procesu integrace, jasných a uchopitelných výsledků všech aktivit integračního procesu, efektivitu integračního opatření. A s tím také související podpory rozvoje občanské společnosti a to zejména v regionech v souvislosti s vytvářením regionálních integračních center. (Ministerstvo vnitra ČR)

V České republice je integrace procesem uskutečňujícím se především na regionální a lokální úrovni, tedy tam kde se cizinci nejvíce usídlují či jsou pracovně aktivní. Od jednotlivých obcí a krajů tak ústřední orgány státní správy získávají zpětnou vazbu nejen o fungování integrační politiky, ale také o problémech, situacích a postavení cizinců v tomto daném prostředí. Z hlediska efektivního fungování integrace je zapojení obcí a krajů do tvorby a realizace politiky integrace cizinců nezbytná. Snahou Ministerstva vnitra se tak stala snaha přenést konkrétní opatření týkající se integrace cizinců na úroveň regionů formou zřizování regionálních Center na podporu cizinců z třetích zemí. Dále je snahou Ministerstva vnitra zvyšování informovanosti jak samotným cizincům, tak i pracovníkům přicházejících do přímého kontaktu s těmito lidmi za pomoci vzniklého imigračního portálu, informační linky a informačními letáky. Neméně důležitá je informovanost majoritní společnosti o záležitostech cizinců. Podpora při zvyšování odborných a interkulturních kompetencí pracovníků přicházejících do kontaktu s cizinci. Ministerstvo vnitra také aktivně podporuje akce týkající se vzájemného poznávání minority i majority se záměrem o zmírnění xenofobních postojů k těmto lidem. (Ministerstvo vnitra)

3.1 Priority integrace cizinců

Cílená specifická opatření, která mají sloužit jako klíčové předpoklady úspěšné integrace cizinců v ČR, jsou:

- ❑ **znalost českého jazyka cizinci**, jež důležitou součástí integrace cizinců do české společnosti a je podmínkou porozumění právům a povinnostem, které plynou z pobytu na území ČR
- ❑ **ekonomická soběstačnost cizince** jej usměřuje k tomu, aby nebyli odkázáni na pomoc státu, ale aby byli schopni zabezpečit si životní potřeby vlastními příjmy ze zaměstnání či podnikání
- ❑ **orientace cizince ve společnosti** vede k porozumění systému a fungování společnosti, ve které se rozhodli žít, neboť ti kteří se ve společnosti nedokážou orientovat se sotva mohou s touto společností identifikovat a stát se její součástí
- ❑ **vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti**, jejichž cílem je podpora vzájemného poznávání, porozumění a rozvoj vztahů mezi cizinci a majoritní společností

3.2 Integrovaná centrum na podporu cizinců

Snahou Ministerstva vnitra jak již bylo zmíněno je přenesení opatření k integraci cizinců a s tím související podpora zřizování regionálních Center na podporu integrace cizinců (Integrovaná centra). Tato centra jsou z části financována z prostředků Evropského fondu pro integraci příslušníků třetích zemí. Od září 2009 byla zahájena činnost tohoto Centra v prvních šesti krajích (Plzeňském, Pardubickém, Moravskoslezském, Zlínském, Jihomoravském a Ústeckém). Od roku 2010 začala fungovat Centra v Jihočeském, Libereckém, Karlovarském a Olomouckém kraji a v roce 2012 integrovaná centrum Praha o.p.s. V průběhu roku 2013 bude zahájena činnost centra v Královéhradeckém kraji. Cílem těchto Center je zajištění poradenství pro cizince, kurzy, preventivní činnosti. Je zde veden permanentní monitoring situace a podpora rozvoje občanské společnosti. Cílem je samozřejmě vytvořit prostor pro lepší výměnu informací a podávání podnětů na přijímání opatření, které reagují na aktuální potřeby v oblasti integrace cizinců. (Integrovaná centra)

3.2.1 Služby poskytované klientům Centra na podporu integrace cizinců (CPIC)

Poradenská a informační činnost: tuto činnost poskytují pracovníci Centra ať už přímo v krajském sídle, nebo kontaktních místech, ale také v průběhu terénní práce v rámci

jednotlivého kraje. Klientům jsou poskytovány základní informace týkající se především náležitostí pro získání daného druhu pobytu, možností sociálních dávek a pomoci, zdravotní péče a pojištění či informace z oblasti školství a vzdělávání.

Tlumočnické služby: zde jsou klientům zajišťovány tlumočnické služby zejména vietnamských, mongolských, ukrajinských a ruských tlumočnicků.

Kurzy českého jazyka: jsou zajišťovány pro úplné začátečníky a končí úrovní, která odpovídá přibližně zkoušce A1 Evropského referenčního rámce jazyků. Tyto kurzy jsou rozděleny na základní nebo intenzivní, případně mohou být specificky změřeny na nezletilé cizince. Kurzy jsou realizovány na různých místech jednotlivých krajů a to podle zájmu klientů.

Právní poradenství: je realizováno prostřednictvím smluvně zajištěných partnerů. Právní poradenství je úzce propojeno se sociální poradenskou a informační činností poskytovanou samotnými pracovníky CPIC, případně poradenstvím poskytovaným smluvními partnery.

Sociokulturní kurzy: umožňují cizincům získávat základní znalosti a dovednosti, které jsou nezbytné pro seznámení s podmínkami života v České republice, pomáhají jim lépe se orientovat v systému sociálním, zdravotním a vzdělávacím.

Kurzy základní počítačové gramotnosti: na lokální úrovni jednotlivých krajů jsou organizovány ve spolupráci s místními partnery kurzy základní počítačové gramotnosti, jejichž cílem je zvýšit kompetence klientů a tím podpořit jejich přístup na trh práce.

Každé CPIC má svou vlastní knihovnu, která slouží klientům k zapůjčení novin, knih v anglickém, francouzském, ruském, ukrajinském a vietnamském jazyce. (Integrační centra)

3.2.2 Aktivity CPIC zaměřené na majoritní společnost a její instituce

V jednotlivých krajích realizují řadu kulturních, společenských a sportovních akcí. Tyto osvětové aktivity zprostředkovávají téma integrace cizinců zástupcům majoritní společnosti, zejména na školách a veřejných institucích. Dále CPIC v jednotlivých krajích organizuje či se sama zúčastňuje pravidelných setkávání regionálních platforem, jejichž smyslem je propojit regionální aktéry integrace, definovat bariéry procesu integrace,

stanovat krátkodobá nebo dlouhodobá doporučení a vymezit tak role jednotlivých zúčastněných při jejich praktické realizaci. (Integrační centra)

3.3 Legislativa a vzdělávání cizinců

Vzdělávání příchozích cizinců na území České republiky nebylo před rokem 1989 považováno za významně problémovou oblast. Jednalo se hlavně o programy v rámci rozvojové pomoci a ty spočívaly převážně v možnosti studia studentů ze zahraničí na našich univerzitách. Obecně při přizpůsobování se v rámci jiného vzdělávacího systému býval problém se zvládnutím jazyka, ve kterém se vyučovalo. Z tohoto důvodu měli studenti možnost připravit se díky jednorochní jazykové přípravě. Tímto způsobem mohli nabýt základy českého jazyka. Na začátku 90 let se tento stav začal měnit. Cizinci přicházeli na území České republiky nejen za studiem, ale také za prací. Jednalo se tedy i o pobyty dlouhodobé což následně vedlo i k příjezdu jejich rodin, nebo i zakládání si svých vlastních rodin zde na území. Toto ovšem vedlo do situace, na kterou naše školství nebylo připraveno. Byl zde problém vzdělávání žáků, kteří neměli češtinu jako svůj mateřský jazyk a navíc často přicházeli ze zemí, kde celý systém vzdělávání byl velmi odlišný. V neposlední řadě se také jednalo i o případy, kdy samotné vzorce chování nemusely mít mnohé společného s našimi. (Bittnerová, 2010)

Řešení otázek týkající se předcházení konfliktům v těchto oblastech můžeme zajistit přípravou společnosti na příchod cizinců a to osvětou, která by měla začít již na základních školách. Proti nedorozumění můžeme bojovat právě tím, že se vyvarujeme předsudků a budeme se snažit pochopit motivy chování jiných národností. (Cílková, Schönerová, 2007)

Důsledkem těchto otázek a potřeb byly vytvořeny nové principy kurikulární politiky, které jsou uvedeny v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR, tzv. Bílá kniha, a které jsou zakotveny v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním vzdělávání, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Od školního roku 2007/2008 se stala povinnost všech škol v České republice vyučovat podle nového rámcového vzdělávacího programu, přičemž jedním z témat tohoto programu se stala právě multikulturní výchova.

3.3.1 Multikulturní výchova

„Souhrnně tedy můžeme říct, že multikulturní výchova je intencionální (záměrné) edukační (výchovně-vzdělávací) působení na jedince s cílem dosáhnout takových změn jeho osobnosti, které jedince připraví na život v multikulturní společnosti. Jednodušeji:

cílem multikulturní výchovy je dosažení multikulturních kompetencí.“ (Hladík, 2006, s. 25)

V průběhu vyučovacího procesu jsou naplňovány tři obecné základní cíle: předávání znalostí, předávání dovedností (vzdělávání) a předávání společenských hodnot (výchova). Výchova k partnerství spolupráci a solidaritě v evropské i globalizující společnosti je cílem vzdělávací soustavy. Což má usilovat o život bez konfliktů a negativních postojů ve společenství nejen druhých, ale i jiných národů, kultur, menšin.

Průcha (2001, s. 41) uvádí „že multikulturní výchova je příprava na sociální, politické a ekonomické reality, které žáci prožívají v kulturně odlišných lidských stycích.“

3.4 Česká veřejnost a cizinci

3.4.1 Cizinci jako problém, nebo příležitost

„Legální imigrace je vnímána jako šance ke kulturnímu a společenskému oživení a obohacení společnosti. Cizinci jsou přínosem k podnikatelskému duchu, inovacím a rozmanitosti, jsou považováni za tvůrčího potenciálu, který může přispět ke zvýšení úrovně hospodářské aktivity a vytvoření flexibilnějšího trhu práce. Migrace zahraničních pracovníků je také významným ekonomickým faktorem zaměstnanosti a profilu pracovníků. Přistěhovalectví má také převážně pozitivní dopad na poptávku po výrobcích a tím i na poptávku po pracovní síle. Nezanedbatelný je i pozitivní vliv imigrace na demografickou situaci, kdy se v ČR zaznamenává negativní demografický vývoj a pozvolný pokles počtu ekonomicky a aktivních obyvatel a s tím také související problematičtější schopnost dotovat ekonomiku z vlastních ekonomických zdrojů.“ (Šišková, 2008, s. 77)

Imigrace samozřejmě zároveň přináší i problémy týkající se dodržování právního řádu a integračního procesu. Nad tím je samozřejmě nutné se také zamyslet a nebrat to na lehkou váhu. Avšak na druhou stranu jsou přistěhovalci potenciálně ohroženi sociálním vyloučením a segregací, vytváření uzavřených etnických komunit či možností jejich zneužívání, neboť i nadále panuje určitá netolerance ve společnosti, známky uzavřenosti a nedostatečné vnímavosti k problémům cizinců českou společností. Z globálního hlediska se tímto ničeho nedocílí, neboť cizinci žijící na našem území jsou skutečností a je potřeba to tak i brát. Proto je nutné se zamýšlet nad tím, jaká bude podoba našeho vzájemného

soužití, jak přispějeme k jejich začlenění do společnosti v České republice a nakolik dokážeme ocenit jejich přínos.

3.4.2 Česká veřejnost a budoucnost

V souvislosti s potřebou zdokonalovat stále se rozšiřující interkulturní komunikaci mezi lidmi různých zemí, se vyvinul pojem **Interkulturní kompetence**, který Průcha (2010, s. 46) popisuje jako „způsobilost jedince realizovat s využitím osvojených znalostí o specifických národních/etnických kultur a příslušných dovedností efektivní komunikaci a spolupráci s příslušníky jiných kultur. Základem interkulturní kompetence je jazyková vybavenost jednotlivce respektování kulturních specifických parametrů.“

Lidé, kteří se vyznačují svou interkulturalitou, by se měli vyznačovat tím, že jejich kontakt s něčím cizím je méně spojován předsudky a současně tyto lidé vykazují kompetence pro efektivní interkulturní setkávání. Přičemž skutečné interkulturní kompetence předpokládají schopnost rozpoznávat zdánlivě pevné a nezvratné postoje vlastní společnosti a její kultury a dokázat ji vnímat více jako relativní a schopné proměny. Odbourání předpojatých postojů k cizincům a podporování interkulturní kompetence ve vzájemné interakci by bylo sotva možné. Odbourávání předsudků a rozvoj interkulturních kompetencí jsou často vedeny z pozic různých skupin, které mají různé motivy. Česká republika stejně jako další evropské země je a bude přistěhovatelskou zemí. (Nový, Schroll-Machl, 2005)

Žádná moderní společnost si v dnešní době nemůže tedy dovolit dlouhodobě a s rasistickými argumenty diskriminovat tyto přicházející menšiny a ubírat jim právo účasti na společenském životě. Interkulturnost se tak stala do budoucna důležitým tématem naší společnosti a s tím související vytváření integrační politiky státu, začlenění multikulturní výchovy do škol a tím rozvíjení interkulturních kompetencí od nejmladší generace.

4 MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOST

Taylor Charles (2004) popisuje multikulturní společnost jako společnost, která se vyznačuje kulturní rozmanitostí, pluralitou. Různé kultury zde žijí vedle sebe nikoli izolovaně, ale ve vzájemné interakci a komunikaci, v nichž může docházet ke spolupráci, k dialogu a k určitým vzájemným vlivům či vzájemnému kulturnímu obohacení. Ideál multikulturalismu je oslavou kulturní rozmanitosti, například jazykové nebo náboženské, je opakem praktik necitlivé asimilace ras, etnik, přistěhovalců.

„Multikulturní společnost je společnost, ve které se nachází více než jeden sociokulturní celek se znaky pro něj charakteristickými. V multikulturní společnosti tak najdeme minimálně dvě sociokulturní skupiny, jejichž jednání determinují specifické rysy těchto skupin. Tyto navzájem odlišné skupiny spolu musí komunikovat. Jestliže chceme, aby se tato komunikace nezvrhla v projevy rasismu, netolerance, diskriminace či asimilace, ale naopak usiluje o to, aby tato komunikace byla v pozitivním duchu, kvalitní a obohacující, musíme ovládnout multikulturní kompetence.“ (Hladík, 2006, s. 32)

4.1 Kultura

Velký sociologický slovník (1996, s. 548-549) popisuje kulturu jako „souhrn prostředků a mechanismů specificky lidské adaptace k vnějšímu prostředí. Představuje program činnosti jednotlivců a skupin, který je fixovaný sociokulturními stereotypy a předávaný prostřednictvím kulturního dědictví. Kultura vystupuje v podobě výtvorů lidské práce, sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorců), idejí (kognitivních systémů), institucí organizujících lidské chování.“

Každá kultura se vyvíjí v odlišných podmínkách, a získává tak specifické dědictví, nástroje efektivní v jednom prostředí však nemusí platit v prostředí jiném. Globalizace určité části světa vyvolává potřebu, aby se integrující kultury své zkušenosti předávaly, protože se zvětšuje i jejich společné pole působnosti.

S pojmem kultura v multikulturním procesu úzce souvisí další pojmy, jako akulturace, asimilace, adaptace.

Akulturace je „sociální proces, který se uskutečňuje ve všech případech, kdy se dostávají do dlouhodobého kontaktu nebo střetu dvě kultury nebo několik kultur současně“ (Průcha, 2010, s. 49). Podle Broučka akulturace dále „zahrnuje jak přebírání jedněch prvků z jiné

kultury, tak vylučování jiných nebo jejich přetváření.“ (Brouček, 1991 cit. podle Průcha, 2010, s. 49)

Asimilace jde o „vstup do převažující kultury i prostřednictvím těsných a osobních sociálních vztahů a dalších forem sdružování. Tento druh soužití vzniká procesem, kterým se nějaká obvykle menšinová sociální skupina prostřednictvím kontaktu stává součástí jiné, převažující skupiny. Česky v tomto případě můžeme hovořit o vzájemném splývání.“ (Prudký, 2004, s. 10)

Adaptace je obecně „přizpůsobení, úprava. Proces přizpůsobování psychických funkcí a chování jedince životním podmínkám v daném prostředí. Z hlediska sociální antropologie se jedná o případy, kdy se skupina (etnikum) přizpůsobuje změněným podmínkám, aniž se zásadně mění její podstata a způsob života (kultura, sociální vztahy, jazyk).“ (Švarcová, 2008, s. 8)

4.2 Multikulturalismus

Do zemí mající takzvanou západní demokracii přicházejí za prací či kvůli politickému azylu příslušníci různých národů a etnických skupin. Tito si ve valné většině přinášejí s sebou i svou původní kulturu a tedy tak i zpětně mají vliv na charakter kultury většinové. Toto je počáteční a zřejmější obraz, který máme s představou multikulturní společnosti spojený a který bývá východiskem pro obecnější zamyšlení nad tématy soužití a vzájemné komunikace rozdílných kultur. Podmínky toho, co nazýváme multikulturalismem, se však ve skutečnosti rozvinuly postupně časem a ze samotného vnitřního uspořádání moderní společnosti. Jako zvláštní důsledek otevřenosti těchto společností je právě výše zmíněný multikulturalismus, a to jak ve sféře politické, tak etické i morální. Představuje to zároveň novou kulturní situaci a výzvu hodnotám západní kultury. (Příbáň, 2004)

„Multikulturalismus v širším slova smyslu zahrnuje teorie a ideologie zabývající se multikulturním prostředím. Multikulturalismus v užším slova smyslu je teorie a ideologie, která prohlašuje, že multikulturním soužitím je třeba zachovávat a že má pozitivní vliv na společnost.“ (Šišková, 2008, s. 37)

Dále také jako multikulturalismus je možno vidět hledání cesty přizpůsobení se novému propojenému prostředí. Toto prostředí je tedy nepochybně globalizující se a stále však zůstává multikulturní. Důležité je ovšem toto provádět s citem a bez potírání vlastní identity. Samotná osobnost kultury se může zachovat jen tehdy, bude-li mít schopnost

vnímání nových proudů. S tím je samozřejmě úzce spojeno hledání nových řešení a v neposlední řadě poučení se s vlastních chyb z minulosti. Toto všechno nám tedy z pohledu multikulturalismu dává prostor a možnosti pro neuzavírání se do ochranné slupky své vlastní kultury a reagovat na změny životního prostředí i pomocí přizpůsobení a změnou ve svých vlastních příslušných kulturních vzorcích. (Šišková, 2008)

4.2.1 Xenofobie, Etnocentrismus

Při zaměření se na popis názorů společnosti na multikulturní setkávání v rámci zemí musíme brát ohled i na další faktor. Vedle samotné multikulturality je zde i velmi důležitá otázka ohledně moci a menšin. Z tohoto pohledu v rámci daného prostředí se objevují rozličné úrovně společenských vztahů. Tyto pak je možno brát jako vývojové stupně samotné multikulturní společnosti. Za první hladinu při popisu daných vztahů jedinců z rozdílných kultur se pak považuje již přehlížení a nebrání v potaz objektivních rozdílů mezi příslušníky z jiných etnik. Vychází se přitom z toho, že na první pohled nepoznáme odlišnost příslušníka jiné kultury a máme k němu vztah totožný jako k jedinci vlastní kultury. **Xenofobie** představuje další hladinu vztahů mezi jedinci. Strany si uvědomují rozdíly mezi sebou a jejich reakcí na tuto skutečnost je strach či únik. Toto lze považovat za reakci přirozenou. Jedná se především o reagování na podněty nové a neznámé, které se často na začátku zdají nepříjemné. Xenofobii tedy řadíme mezi základní lidské pudy, který nepochybně plní i funkci ochranou. Jedná se ovšem o reakce ne plně kontrolované a tudíž má stále ještě daleko do rasismu, který právě představuje vědomé chování, jehož hlavní náplní je již poškozování jiných menšin. To se často děje potom systematicky či hromadně. (Šišková, 2008, s. 38-39)

Etnocentrismus lze podle Tesaře (2007, s. 68) definovat jako „vědomé nebo nevědomé přesvědčení, že vlastní kultura, komunita či rasa je nadřazená, spojené s tendencí neuvědomovat si předpojatost v tom obsaženou“.

Tesař (2007, s. 92) dále uvádí, že „máme sklon hodnotit skupinu, jejímiž jsme členy, pozitivněji než skupiny, jejichž členy nejsme. Jsme náchylní k upřednostňování a diskriminaci, což je základem etnocentrismu – přesvědčení o nadřazenosti etnické skupiny, k níž příslušíme. S etnocentrismem se pojí xenofobie – negativní postoj vůči odlišným skupinám. Xenofobie se sice nepojí s egocentrismem nevyhnutelně, usnadňuje však při narušení území nebo kulturních hranic zvýšení intenzity spolupráce ve skupině.“

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ZJIŠTĚNÍ ROZDÍLNOSTI POSTOJŮ K INTEGRACI CIZINCŮ ZAMĚSTNANCŮ ZLÍNSKÝCH FIREM, KTEŘÍ PRACUJÍ A KTEŘÍ NEPRACUJÍ S CIZINCI

5.1 Výzkumný problém

Má se za prokázané, že vzájemná interakce mezi majoritní a minoritní společností vede k lepšímu poznání, pochopení, empatii a celkově tak ke snazšímu začlenění těchto jedinců a skupin do společnosti, ve které žijí.

Výzkumným problémem se tedy stala otázka, zda existují rozdílnosti v názorech na integraci cizinců z pohledu těch, kteří jsou v přímém kontaktu s cizinci a jsou jejich spolupracovníky a občanů, kteří s cizinci nepracují. A také zda jsou tyto rozdílnosti v názorech vidět dle pohlaví či věku.

5.2 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu bylo zjistit rozdílnost názorů na integraci cizinců na území České republiky z pohledu zaměstnanců pracujících ve dvou nejmenovaných firmách města Zlín.

Jednotlivé dílčí cíle výzkumu:

1. Zjištění rozdílnosti postojů k integraci cizinců v ČR mezi občany, kteří mají za spolupracovníky cizince a občany, kteří s cizinci nepracují.
2. Zjištění rozdílnosti postojů na integraci cizinců v ČR mezi muži a ženami.
3. Zjištění rozdílnosti postojů na integraci cizinců v ČR podle věku (kategorie mladší 18-29, střední 30-45, starší 46 a více let).

5.3 Stanovení hypotéz

Nezávisle proměnná: občan ČR pracující s cizinci, občan ČR nepracující s cizinci, pohlaví a věk

Závisle proměnná: postoj k integraci cizinců

Hypotéza 1: Předpokládáme, že občané ČR, kteří mají za své spolupracovníky cizince jsou tolerantnější k jejich integraci v ČR než občané ČR, kteří s nimi nepracují.

Hypotéza 2: Předpokládáme, že ženy jsou tolerantnější k integraci cizinců než muži.

Hypotéza 3: Předpokládáme, že věková kategorie 30-45 let je tolerantnější k integraci cizinců v ČR než věková kategorie 18-29 let a kategorie 46 let a více.

5.4 Metody výzkumu

Pro tento výzkum byla zvolena kvantitativní metoda výzkumu, při které byla použita forma sběru dat pomocí anonymního dotazníku.

Dotazník byl určen pro občany ČR, kteří pracují ve dvou nejmenovaných firmách ve městě Zlín, neboť se jednalo o výzkum směřovaný k názorům české populace na integraci cizinců do české společnosti. Tyto firmy byly označeny zkratkami firma A a firma N.

Dotazník je úvodem rozdělen na specifikaci podle pohlaví, věku a pracovního zařazení. Samotný dotazník obsahuje celkem 11 položek, z čehož položky č. 1, 2, 5, 6, 7, 8 jsou vedeny formou uzavřených otázek a položka č. 10 je polootevřenou otázkou. Položky č. 3, 4, 9 a 11 jsou vedeny formou výběru škály zobrazující stupnici 1-5, přičemž stupeň č. 1 škály značí minimální kladný postoj a stupeň č. 5 maximální kladný postoj.

Tyto položky v dotazníku byly sestaveny pro oslovené respondenty tak, aby byly jasné, stručné a srozumitelné, neboť bylo žádoucí vyplnění tohoto dotazníku co největším počtem oslovených respondentů.

5.5 Výzkumný soubor

Výzkum byl realizován záměrným výběrem respondentů dvou firem města Zlín, který byl rozdělen podle firmy, která zaměstnává cizince a firmy, která cizince nezaměstnává. Firma označena zkratkou A zaměstnává cizince a firma označená zkratkou N cizince nezaměstnává. Dále byli tito respondenti rozděleni podle pohlaví na ženy a muže a dále byli rozděleni podle věku 18-29 let, 30-45 let a 46 let a více. Celkem bylo rozdáno 80 dotazníků – 40 dotazníků do firmy zaměstnávající cizince a 40 dotazníků do firmy, která cizince nezaměstnává.

5.6 Průběh sběru dat

Tyto dotazníky byly rozdávány mezi respondenty ve městě Zlín v období prosince 2012 až února roku 2013. Prvotním záměrem byl výběr dvou firem, které splňovaly podmínku zaměstnávání cizinců společně s občany ČR a naopak o firmu nezaměstnávající cizince. Vzhledem k tomu, že pracuji na odboru azylové a migrační politiky vím, která větší firma

zaměstnává společně s občany ČR i cizince. V této firmě byla telefonicky domluvena schůzka s vedoucím tohoto pracoviště ve smluvený termín a následně do této společnosti byly doručeny připravené dotazníky, které byly prostřednictvím vedoucího rozdány mezi zaměstnance a vyplněny. Dotazníky pro zaměstnance, kteří nepracují s cizinci, byly rozdány ve vybrané firmě, prostřednictvím osoby, která zde přímo pracuje a která zajistila provedení tohoto šetření.

5.7 Způsob zpracování dat

Zpracování dat bylo rozděleno do tří částí. V první části byly vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 1, 8, 10, které zobrazují informovanost, tedy určité povědomí či znalosti respondentů týkající se integrace cizinců do české společnosti. Získané odpovědi byly rozděleny podle pracovního vztahu, věku a pohlaví, které byly vyznačeny v tabulce a následně slovně interpretovány.

Ve druhé části byly vyhodnoceny údaje z dotazníku týkající se názorů či postojů respondentů k integraci cizinců do české společnosti. Tyto položky z dotazníku č. 3, 4, 9, 11 byly škálového typu a respondenti vyjadřovali svůj názor označením stupně 1-5, podle toho jaký postoj k jednotlivým otázkám zaujímají. Stupeň jedna vyjadřoval minimální kladný postoj a stupeň pět vyjadřoval maximální kladný postoj. Získané odpovědi byly rozděleny podle pracovního vztahu, věku a pohlaví, které byly vyznačeny v tabulce a následně slovně interpretovány.

Ve třetí části byly vyhodnoceny zbývající položky z dotazníku č. 2, 5, 6, 7 týkající se názorů respondentů k integraci cizinců. Po vyhodnocení těchto položek z dotazníku zobrazených v tabulce se následně ověřovala statistická významnost rozdílů názorů respondentů rozdělených podle pracovního vztahu, pohlaví a věku pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát, kde byly stanoveny hypotézy k výše uvedeným otázkám z dotazníku, které nejvíce vyjadřují postoj těchto respondentů k integraci cizinců do české společnosti.

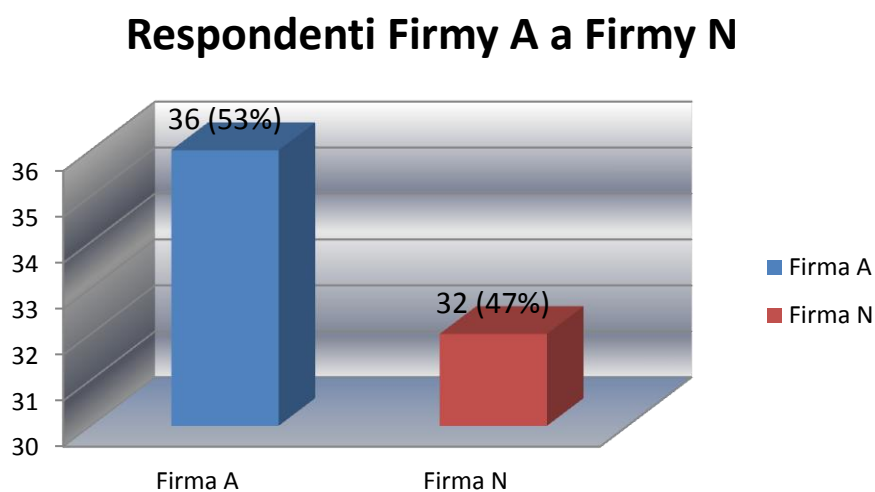
6 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝZKUMU

Z celkového počtu 80 dotazníků rozdělených v počtu 40 kusů mezi respondenty, tedy občany ČR pracující s cizinci (zaměstnanci firmy A) a 40 kusů dotazníků rozdělených mezi respondenty, tedy občany ČR, kteří nepracují s cizinci (zaměstnanci firmy N), byla návratnost dotazníků od zaměstnanců firmy A v počtu 36 kusů tedy 90%. Návratnost dotazníků od zaměstnanců firmy N v počtu 32 kusů, tedy 80%.

Tabulka č. 2: Kategorizace respondentů

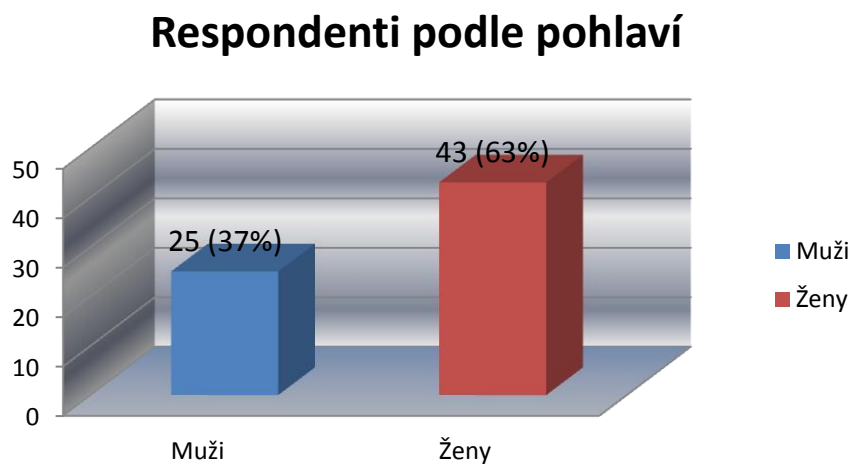
Pohlaví	Muži	Ženy	Celkem
	25	43	68
Věková kategorie	Muži	Ženy	Celkem
18-29 let	7	4	11
30-45 let	11	12	23
46 let a více	7	27	34
Pracovní zařazení	Muži	Ženy	Celkem
Firma A	7	29	36
Firma N	18	14	32

Graf č. 1: Procentuelní vyjádření respondentů podle pracovního vztahu.

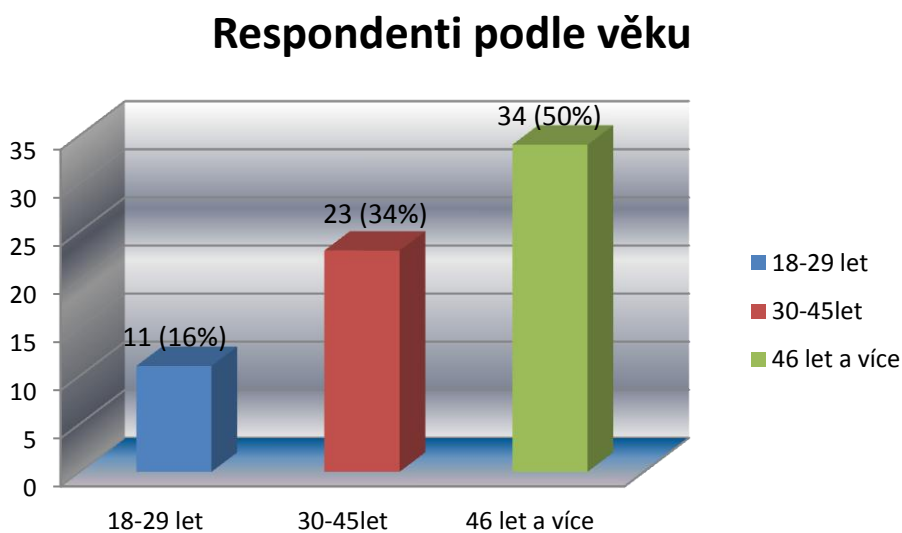
Zdroj vlastní

Graf č. 2.: Procentuelní vyjádření respondentů podle pohlaví.

Zdroj vlastní

Graf č. 3. Procentuelní vyjádření respondentů podle věku

Zdroj vlastní

6.1 Analýza výsledků z dotazníku zjišťující informovanost respondentů

První část vyhodnocení dotazníku u položek č. 1, 8, 10 byla rozdělena podle pracovního vztahu, pohlaví a věku. Jednotlivé zjištěné údaje týkající se informovanosti či znalosti respondentů týkající se integrace cizinců do české společnosti jsou znázorněny pomocí tabulky a následně slovně interpretovány. U položky č. 10 (Čím se integrační centra zabývají) se jednalo o polootevřenou otázku, kdy respondenti, kteří odpovědi na otázku kladně tedy ano, měli uvést příklady změření těchto center.

Odovědi k dotazovaným položkám respondentů podle pracovního vztahu

Tabulka č. 3: Odovědi respondentů firmy A a firmy N na položky č. 1, 8, 10

	Firma A		Firma N	
Položka č. 1 Zajímáte se o problematiku života cizinců?				
ANO	11	31%	7	22%
NE	15	42%	13	41%
NEPŘEMÝŠLEL/A JSEM O TOM	10	28%	12	38%
Položka č. 8 Jsou v ČR zřizována integrační centra?				
ANO	17	47%	11	34%
NE	12	33%	9	28%
NEVÍM	7	19%	12	38%
Položka č. 10 Víte čím se tato centra zabývají?				
ANO	11	31%	6	19%
NE	16	44%	12	38%
NEPŘEMÝŠLEL/A JSEM O TOM	9	25%	14	44%

Zdroj vlastní

Položka č. 1 má spíše informativní charakter a jejím smyslem bylo zjistit, zda se dotazovaní zajímají o problematiku života cizinců na území České republiky. Zde z celkového počtu 36 respondentů firmy A, tedy těch, kteří pracují s cizinci vyplynulo, že se o problematiku jejich života zajímá 31% dotázaných, naopak 42% respondentů se vyjádřilo záporně, což znamená, že se o tuto problematiku nezajímají, a zbylá část tedy 28% dotázaných o tomto, nepřemýšlelo. Z celkového počtu 32 respondentů firmy N, tedy těch, kteří s cizinci nepracují, vyplynulo, že se o problematiku jejich života zajímá 22% dotázaných, naopak 41% respondentů se o problematiku života cizinců nezajímá a 38% o tomto nepřemýšlelo.

Položka č. 8 byla směřována ke zjištění povědomí respondentů či jejich informovanosti o zřizování integračních center na území ČR. Zde z celkového počtu 36 respondentů firmy A, tedy těch, kteří pracují s cizinci, potvrdilo 47% dotázaných, že jsou na území ČR zřizována integrační centra, naopak podle 33% respondentů se tato centra na území ČR nezřizují a 19% dotázaných o zřizování těchto center nic neví. Z celkového počtu 32 respondentů firmy N, tedy těch, kteří s cizinci nepracují, potvrdilo 34% dotázaných existenci zřizování těchto center. To, že tyto centra nejsou zřizována, uvedlo 28% dotázaných a 38% o těchto centrech nic neví.

Položka č. 10 byla zaměřena na zjištění povědomí respondentů o činnosti těchto center. Z celkového počtu 36 respondentů firmy A, tedy těch, kteří s cizinci pracují, vědělo o činnosti těchto center 31% respondentů. 44% dotázaných o činnosti těchto center nevědělo a 19% o tomto nepřemýšlelo. Dále se u této polootevřené otázky měli vyjádřit k činnosti těchto center ti respondenti, kteří odpověděli ano, tedy že ví, čím se tato centra zabývají. Zde odpovědělo celkem 11 respondentů, přičemž většina uvedla pouze jednu činnost těchto center. Nejčastější odpověď byla výuka českého jazyka v 9 případech, ve dvou případech právnícké poradenství a tlumočnické služby.

Co se týče 32 respondentů firmy N, tedy těch, kteří s cizinci nepracují, vědělo o činnosti integračních center 19% dotázaných, 38% o činnosti center nevědělo a 44% o tomto nepřemýšlelo. Dále se u této polootevřené otázky měli vyjádřit k činnosti těchto center ti respondenti, kteří odpověděli ano, tedy že ví, čím se tato centra zabývají. Zde odpovědělo celkem 6 respondentů, přičemž většina uvedla pouze jednu činnost těchto center. Nejčastější odpověď byla výuka českého jazyka v 6 případech, ve dvou případech právnícké poradenství a tlumočnické služby.

Odpovědi k dotazovaným položkám respondentů podle pohlaví

Tabulka č. 4: Odpovědi respondentů podle pohlaví na položky č. 1, 8, 10

	MUŽI		ŽENY	
Položka č. 1 Zajímáte se o problematiku života cizinců?				
ANO	8	32%	10	23%
NE	10	40%	18	42%
NEPŘEMÝŠLEL/A JSEM O TOM	7	28%	15	35%
Položka č. 8 Jsou v ČR zřizována integrační centra?				
ANO	9	36%	19	44%
NE	7	28%	14	33%
NEVÍM	9	36%	10	23%
Položka č. 10 Víte čím se tato centra zabývají?				
ANO	6	24%	11	26%
NE	11	44%	17	39%
NEPŘEMÝŠLEL/A JSEM O TOM	8	32%	15	35%

Zdroj vlastní

Položka č. 1 je spíše informativního charakteru a jejím smyslem bylo zjistit, zda se dotazovaní z pohledu mužů a žen zajímají o problematiku života cizinců na území České republiky či nikoliv. Zde z celkového počtu 25 dotázaných – mužů a 43 dotázaných – žen bylo zjištěno, že se o problematiku jejich života zajímá 32% mužů a 23% žen, naopak 40% mužů a 42% žen se vyjádřilo záporně, což znamená, že se o tuto problematiku nezajímají a zbylá část tedy 28% mužů a 35% dotázaných žen o tomto nepřemýšlelo.

Položka č. 8 byla směřována ke zjištění povědomí respondentů či jejich informovanosti z pohledu mužů a žen o zřizování integračních center na území ČR. Zde z celkového počtu 25 dotázaných – mužů a 43 dotázaných – žen, odpovědělo na tuto položku kladně, tedy že jsou na území ČR zřizována integrační centra 36% mužů a 44% žen, naopak podle 28%

mužů a 33% dotázaných žen se tato centra na území ČR nezřizují a 36% mužů a 23% dotázaných žen o zřizování těchto center nic neví.

Položka č. 10 byla zaměřena na zjištění povědomí z pohledu mužů a žen o činnosti těchto center. Zde z celkového počtu 25 dotázaných – mužů a 43 dotázaných – žen vědělo, jakou činností se tato centra zabývají 24% mužů a 26% dotázaných žen, naopak o činnosti těchto center nevědělo 44% mužů a 39% dotázaných žen, respondentů kteří o tomto nepřemýšlelo, bylo v poměru 32% mužů a 35% dotázaných žen. Dále se u této polootevřené otázky měli vyjádřit k činnosti těchto center ti respondenti, kteří odpověděli ano, tedy že ví, čím se tato centra zabývají. Zde odpovědělo ano celkem 6 mužů a 11 žen, přičemž většina dotázaných uvedla pouze jednu činnost těchto center. Nejčastější odpověď byla výuka českého jazyka, dále právnické poradenství a tlumočnické služby.

Odpovědi k dotazovaným položkám respondentů podle věku

Tabulka č. 5: Odpovědi respondentů podle věku na položky č. 1, 8, 10 (Zdroj vlastní)

	18-29 let		30-45 let		46 let a více	
Položka č. 1 Zajímáte se o problematiku života cizinců?						
ANO	4	36%	7	30%	7	21%
NE	3	27%	9	39%	16	47%
NEPŘEMÝŠLEL/A JSEM O TOM	4	36%	7	30%	11	32%
Položka č. 8 Jsou v ČR zřizována integrační centra?						
ANO	4	36%	10	43%	14	41%
NE	3	27%	5	22%	13	38%
NEVÍM	4	36%	8	35%	7	21%
Položka č. 10 Víte čím se tato centra zabývají?						
ANO	3	27%	7	30%	7	21%
NE	5	45%	7	30%	16	47%
NEPŘEMÝŠLEL/A JSEM O TOM	3	27%	9	39%	11	32%

Položka č. 1 je spíše informativního charakteru a jejím smyslem bylo zjistit, zda se dotazovaní rozdělení podle věku zajímají o problematiku života cizinců na území České republiky či nikoliv. Zde z celkového počtu 68 respondentů, tedy 11 ve věku 18-29 let (mladší kategorie), 23 ve věku 30-45 let (střední kategorie) a 34 dotazovaných ve věku 46 let a více (starší kategorie) bylo zjištěno, že se o problematiku jejich života zajímá 36% mladší kategorie, 30% střední kategorie a 21% starší kategorie respondentů, naopak 27% mladší kategorie, 39% střední kategorie a 47% starší kategorie respondentů se vyjádřilo záporně, což znamená, že se o tuto problematiku nezajímají a zbylá část tedy 36% mladší kategorie, 30% střední kategorie a 32% starší kategorie dotazovaných o tomto nepřemýšlelo.

Položka č. 8 byla směřována ke zjištění povědomí respondentů či jejich informovanosti z pohledu věkových kategorií o zřizování integračních center na území ČR. Zde z celkového počtu 68 respondentů, tedy 11 ve věku 18-29 let (mladší kategorie), 23 ve věku 30-45 let (střední kategorie) a 34 dotazovaných ve věku 46 let a více (starší kategorie) odpovědělo na tuto položku kladně, tedy že jsou na území ČR zřizována integrační centra 36% mladší kategorie, 43% střední kategorie a 41% starší kategorie respondentů, naopak podle 27% mladší kategorie, 22% střední kategorie a 38% starší kategorie respondentů se tato centra na území ČR nezřizují a zbylá část tedy 36% mladší kategorie, 35% střední kategorie a 21% starší kategorie dotazovaných o zřizování těchto center nevědělo.

Položka č. 10 byla zaměřena na zjištění povědomí o činnosti těchto center z pohledu věkových kategorií. Z celkového počtu 68 respondentů, tedy 11 ve věku 18-29 let (mladší kategorie), 23 ve věku 30-45 let (střední kategorie) a 34 dotazovaných ve věku 46 let a více (starší kategorie) vědělo, jakou činností se tato centra zabývají 27% mladší kategorie, 30% střední kategorie a 21% starší kategorie respondentů, naopak o činnosti těchto center nevědělo 45% mladší kategorie, 30% střední kategorie a 47% starší kategorie respondentů. Dotazovaných, kteří v odpovědi zvolili možnost, že o tomto nepřemýšleli, bylo v poměru 27% z mladší kategorie, 39% ze střední kategorie a 32% ze starší kategorie respondentů. Dále se u této polootevřené otázky měli vyjádřit k činnosti těchto center ti respondenti, kteří zvolili možnost ano, tedy že vědí, čím se tato centra zabývají. Tuto odpověď zvolili celkem 3 dotázaní z mladší kategorie, 7 ze střední kategorie a 7 ze starší kategorie respondentů, přičemž většina dotázaných uvedla pouze jednu činnost těchto center. Nejčastější odpověď byla výuka českého jazyka, dále právnícké poradenství a tlumočnické služby.

6.2 Analýza výsledků zjišťující názory respondentů k integraci cizinců

Ve druhé části dotazníku bylo využito škálových otázek, kde respondenti vyjadřovali svůj názor označením příslušného stupně od č. 1 – č. 5, kdy stupeň č. 1 vyjadřoval minimální kladný postoj a stupeň č. 5 vyjadřoval maximální kladný postoj respondentů k integraci cizinců do české společnosti. Jednalo se o položky z dotazníku č. 3, 4, 9 a 11.

Jednotlivá získaná data z každé otázky byla rozdělena podle pracovního vztahu, pohlaví, věku a vyhodnocena prostřednictvím průměru. Tyto údaje byly znázorněny pomocí tabulky a následně byly slovně interpretovány.

Odpovědi k dotazovaným položkám z dotazníku:

Položka č. 3: *Jak vnímáte cizince přicházející na území ČR?*

Položka č. 4: *Myslíte si, že jsou cizinci přínosem pro ČR?*

Položka č. 9: *Myslíte si, že je důležité zřizovat integrační centra na podporu cizinců?*

Položka č. 11: *Jste ochoten/ochotna být těmto lidem nápomocen /nápomocna?*

(např. při vyřizování na úradech, s českým jazykem atd.)

Odpovědi respondentů podle pracovního vztahu

Tabulka č. 6: Odpovědi respondentů firmy A a firmy N na položky č. 3, 4, 9, 11

	Položka č. 3	Položka č. 4	Položka č. 9	Položka č. 11
Firma A	2,66	2,75	2,5	2,66
Firma N	2,37	2,37	2,47	2,15

Zdroj vlastní

K výše uvedeným položkám z dotazníku respondenti Firmy A a Firmy N vyjadřovali svůj postoj k integraci cizinců do české společnosti. Z výsledků dotazovaných z Firmy A, tedy těch, kteří jsou v přímém kontaktu s cizinci a pracují s nimi, bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že tito respondenti jsou k přicházejícím cizincům na území ČR hodnotou 2,66 spíše kladně nakloněni. Dále bylo zjištěno, že jsou cizinci podle dotázaných hodnotou 2,75 spíše přínosem pro ČR. K položce zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR byla zjištěna hodnota 2,5, což znamená

spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,66 byla zjištěna určitá kladná ochota respondentů poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech. Z výsledků dotazovaných z Firmy N, tedy těch, kteří nejsou v přímém kontaktu s cizinci a nepracují s nimi, bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že tito respondenti jsou k přicházejícím cizincům na území ČR s hodnotou 2,37 méně nakloněni. Dále bylo zjištěno, že cizinci podle odpovědí dotázaných s hodnotou 2,37 jsou menším přínosem pro ČR. K položce zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR, byla zjištěna hodnota 2,47, což znamená spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,15 byla zjištěna menší ochota respondentů poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech.

Odpovědi respondentů podle pohlaví

Tabulka č. 7: Odpovědi respondentů podle pohlaví na položky č. 3, 4, 9, 11

	Položky č. 3	Položky č. 4	Položky č. 9	Položky č. 11
Muži	2,52	2,48	2,64	2,36
Ženy	2,53	2,63	2,4	2,47

Zdroj vlastní

K výše uvedeným položkám z dotazníku respondenti rozdělení podle pohlaví, vyjadřovali svůj postoj k integraci cizinců do české společnosti. Z výsledků dotazovaných mužů bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že muži jsou k přicházejícím cizincům na území ČR hodnotou 2,52 spíše neutrální. Dále bylo zjištěno, že postoj mužů týkající se přínosu cizinců pro ČR s hodnotou 2,48 je také spíše neutrální. K položce zda je podle mužů důležité zřizovat integrační centra na území ČR, byla zjištěna hodnota 2,64, což znamená spíše kladný postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,36 však byla zjištěna menší ochota dotazovaných mužů poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech. Z výsledků dotazovaných žen, bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že ženy jsou k přicházejícím cizincům na území ČR hodnotou 2,53 spíše neutrální. Dále podle odpovědí s hodnotou 2,63 u žen jsou cizinci spíše přínosem pro ČR. K položce zda je podle žen důležité zřizovat integrační centra na

území ČR byla zjištěna hodnota 2,4, což znamená spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,47 byla u dotazovaných žen zjištěna spíše neutrální ochota poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech.

Odpovědi respondentů podle věku

Tabulka č. 8: Odpovědi respondentů podle věku na položky č. 3, 4, 9, 11

	Položka č. 3	Položka č. 4	Položka č. 9	Položka č. 11
19-29 let	2,36	2,36	2,45	2,27
30-45 let	2,6	2,65	2,61	2,22
46 let a více	2,53	2,59	2,41	2,62

Zdroj vlastní

K výše uvedeným položkám z dotazníku respondenti rozdělení podle věku, vyjadřovali svůj postoj k integraci cizinců do české společnosti. Z výsledků dotazovaných ve věku 18-29 let (mladší kategorie), bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že mladší kategorie je k přicházejícím cizincům na území ČR s hodnotou 2,36 méně nakloněna. Dále bylo zjištěno, že cizinci podle mladší věkové kategorie s hodnotou 2,36 jsou spíše menším přínosem pro ČR. K položce zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR byla zjištěna hodnota 2,45, což znamená spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,27 byla zjištěna menší ochota u mladší generace poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech. Z výsledků dotazovaných ve věku 30-45 let (střední kategorie) bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že střední věková kategorie je k přicházejícím cizincům na území ČR s hodnotou 2,6 spíše kladně nakloněna. Dále bylo zjištěno, že cizinci podle odpovědí dotázaných s hodnotou 2,65 jsou spíše přínosem pro ČR. K položce zda je podle střední věkové kategorie důležité zřizovat integrační centra na území ČR, byla zjištěna hodnota 2,61, což znamená spíše kladný postoj ke zřizování těchto center. Avšak s hodnotou 2,22 byla zjištěna menší ochota u střední kategorie poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech. Z výsledků dotazovaných ve věku 46 let a více (starší kategorie) bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že

starší věková kategorie je k přicházejícím cizincům na území ČR s hodnotou 2,53 spíše neutrální. Dále bylo zjištěno, že cizinci podle odpovědí dotázaných s hodnotou 2,59 jsou spíše přínosem pro ČR. K otázce zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR, byla zjištěna hodnota 2,41, což znamená spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,62 byla zjištěna určitá ochota starší věkové kategorie poskytnout pomoc těmto lidem, např. na při vyřizování na úřadech.

6.3 Analýza výsledků zjišťující názory respondentů pomocí testu nezávislosti chí - kvadrát

Ve třetí části dotazníku se u položek č. 2, 5, 6, 7 zjišťovaly názory respondentů k integraci cizinců do české společnosti. U vyhodnocených údajů bylo dále zjišťováno, zda existuje statistická významnost rozdílnosti názorů občanů pracujících a občanů nepracujících s cizinci ve městě Zlín, která byla ověřena pomocí výpočtu testu nezávislosti chí- kvadrát. Zde byly stanoveny hypotézy k výše uvedeným položkám z dotazníku, které nejvíce vyjadřovaly postoj těchto občanů ve městě Zlín k integraci cizinců do České společnosti. K interpretaci výsledků bylo použito kontingenčních tabulek a testu nezávislosti chí – kvadrát pro kontingenční tabulku rozdělenou podle pracovního vztahu, pohlaví a věku. Vždy pro jednu kategorii byla vytvořena jedna tabulka, ve které byly zaznamenány celkové údaje, které vyjadřovaly kladnou odpověď ano, zápornou odpověď ne a odpověď nevím u položek č. 2, 5, 6, 7. Následně byly tyto zjištěné údaje slovně interpretovány.

6.3.1 Souvislost určení postoje respondentů k integraci cizinců do české společnosti podle pracovního vztahu

Odpovědi k dotazovaným položkám z dotazníku:

Položka č. 2: Souhlasíte se zaměstnáváním cizinců společně s občany ČR?

Položka č. 5: Měli by mít cizinci snadnější přístup k získání pobytu na území ČR?

Položka č. 6: Měla by být práva cizinců rozdělována podle délky pobytu na území?

Položka č. 7: Je důležité podporovat integraci cizinců?

Tabulka č. 9: Odpovědi respondentů firmy A a firmy N na položky č. 2, 5, 6, 7

	Firma A		Firma N	
ANO	81	56%	46	36%
NE	36	25%	34	27%
NEVÍM	27	19%	48	38%
CELKEM	144	100%	128	100%

Zdroj vlastní

K výše uvedeným položkám č. 2, 5, 6, 7 z dotazníku respondenti Firmy A a Firmy N vyjadřovali svůj postoj k integraci cizinců do české společnosti. Osloveni respondenti firmy A, tedy ti, kteří pracují s cizinci, odpovídali na dané položky s kladným postojem a součtem 56%, naopak 25% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 19% dotázaných se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděli jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Osloveni respondenti firmy N, tedy ti, kteří nepracují s cizinci, odpovídali na dané položky s kladným postojem součtem 36%, naopak 27% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 38% dotázaných se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděli jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Zjištění statistické významnosti rozdílnosti postojů

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů pracujících s cizinci a občanů nepracujících s cizinci, kteří odpověděli na otázky týkající se jejich postojů k integraci cizinců do české společnosti není souvislost.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů pracujících s cizinci a občanů nepracujících s cizinci, kteří odpovídali na otázky týkající se jejich postojů k integraci cizinců do české společnosti je souvislost.

Tabulka č 10.: Kontingenční tabulka Firmy A a Firmy N

	Ano	Ne	Nevím	Σ
Firma A	81 (67,24)	36 (37,06)	27 (39,70)	144
Firma N	46 (59,76)	34 (32,94)	48 (35,30)	128
Σ	127	70	75	272

P - pozorované četnosti (čísla uvedená v tabulce bez závorek)

O - očekávané četnosti, které odpovídají platnosti nulové hypotézy (čísla v uvedené v závorkách kontingenční tabulky)

Výpočet testovaného kritéria: $\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 2,82+0,03+4,06+3,17+0,03+4,57 = \underline{\underline{14,68}}$

O

Aby bylo možno ověřit vypočítané hodnoty χ^2 je nutno vypočítat počet stupňů volnosti vypočítaného testového kritéria. Pro tabulku o r řádcích a s sloupcích se určí počet stupňů volnosti podle vztahu $f=(r-1).(s-1)$, $f=2$

Pro vypočítaný počet stupňů volnosti 2 a pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 byla v tabulce testového kritéria chí-kvadrát nalezena kritická hodnota testového kritéria

$$\chi^2_{0,05}(2) = \mathbf{5,991}$$

Srovnáním vypočítané hodnoty testového kritéria a hodnotou kritickou bylo zjištěno, že vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická, a proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní hypotézu. Platí tedy, že mezi četnostmi odpovědí na vybrané položky z dotazníku a pracovním vztahem respondentů existuje statisticky významná souvislost, kdy na tyto položky odpovědělo kladně 56% respondentů Firmy A a 36% respondentů Firmy N.

6.3.2 Souvislost určení postoje respondentů k integraci cizinců do české společnosti podle pohlaví

Odpovědi k dotazovaným položkám z dotazníku:

Položka č. 2: *Souhlasíte se zaměstnáváním cizinců společně s občany ČR?*

Položka č. 5: *Měli by mít cizinci snadnější přístup k získání pobytu na území ČR?*

Položka č. 6: Měla by být práva cizinců rozdělována podle délky pobytu na území?

Položka č. 7: Je důležité podporovat integraci cizinců?

Tabulka č. 11: Odpovědi respondentů podle pohlaví na položky č. 2, 5, 6, 7

	Muži		Ženy	
ANO	42	42%	85	49%
NE	28	28%	42	24%
NEVÍM	30	30%	45	26%
CELKEM	100	100%	172	100%

Zdroj vlastní

K výše uvedeným položkám č. 2, 5, 6, 7 z dotazníku respondenti rozdělení podle pohlaví vyjadřovali svůj postoj k integraci cizinců do české společnosti. Osloveni respondenti, tedy muži odpovídali na dané položky s kladným postojem a součtem 42%, naopak 28% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 30% dotázaných mužů se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděli jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Osloveni respondenti, tedy ženy odpovídaly na dané položky s kladným postojem součtem 49%, naopak 24% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 26% dotázaných žen se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděly jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Zjištění statistické významnosti rozdílnosti postojů podle pohlaví

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí mužů a žen, kteří odpovídali na otázky týkající se jejich postojů k integraci cizinců do české společnosti není souvislost.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí mužů a žen, kteří odpovídali na otázky týkající se jejich postojů k integraci cizinců do české společnosti je souvislost.

Tabulka č 12.: Kontingenční tabulka podle pohlaví

	Ano	Ne	Nevím	Σ
Muži	42 (46,69)	28 (25,74)	30 (27,57)	100
Ženy	85 (80,31)	42 (44,26)	45 (47,43)	172
Σ	127	70	75	272

P - pozorované četnosti (čísla uvedená v tabulce bez závorek)

O - očekávané četnosti, které odpovídají platnosti nulové hypotézy (čísla v uvedené v závorkách kontingenční tabulky)

Výpočet testovaného kritéria: $\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 0,47+0,20+0,21+0,27+0,16+0,12 = \underline{\underline{1,43}}$

O

Aby bylo možno ověřit vypočítané hodnoty χ^2 je nutno vypočítat počet stupňů volnosti vypočítaného testového kritéria. Pro tabulku o r řádcích a s sloupcích se určí počet stupňů volnosti podle vztahu $f=(r-1).(s-1)$, $f=2$

Pro vypočítaný počet stupňů volnosti 2 a pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 byla v tabulce testového kritéria chí-kvadrát nalezena kritická hodnota testového kritéria

$$\chi^2_{0,05}(2) = \mathbf{5,991}$$

Srovnáním vypočítané hodnoty testového kritéria a hodnotou kritickou bylo zjištěno, že vypočítaná hodnota χ^2 je menší než hodnota kritická, a proto přijímáme nulovou hypotézu. Platí tedy, že mezi četnostmi odpovědí na vybrané položky z dotazníku a pohlavím respondentů není statisticky významná souvislost, kdy na tyto položky odpovědělo kladně 42% mužů a 49% žen.

6.3.3 Souvislost určení postoje respondentů k integraci cizinců do české společnosti podle věkových kategorií

Odovědi k dotazovaným položkám z dotazníku:

Položka č. 2: *Souhlasíte se zaměstnáváním cizinců společně s občany ČR?*

Položka č. 5: *Měli by mít cizinci snadnější přístup k získání pobytu na území ČR?*

Položka č. 6: Měla by být práva cizinců rozdělována podle délky pobytu na území?

Položka č. 7: Je důležité podporovat integraci cizinců?

Tabulka č. 13: Odpovědi respondentů podle věku na položky č. 2, 5, 6, 7

	18-29 let		30-45 let		46 let a více	
ANO	16	36%	47	51%	64	47%
NE	11	25%	22	24%	37	27%
NEVÍM	17	39%	23	25%	35	26%
CELKEM	44	100%	92	100%	136	100%

Zdroj vlastní

K výše uvedeným položkám č. 2, 5, 6, 7 z dotazníku respondenti rozdělení podle pohlaví vyjadřovali svůj postoj k integraci cizinců do české společnosti. Osloveni respondenti zastupující mladší věkovou kategorii (18-29 let) odpovídali na dané položky s kladným postojem součtem 36%, naopak 25% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 39% mladší věkové kategorie se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděli jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Osloveni respondenti zastupující střední věkovou kategorii (30-45 let) odpovídali na dané položky s kladným postojem součtem 51%, naopak 24% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 25% střední věkové kategorie se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděli jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Osloveni respondenti zastupující starší věkovou kategorii (46 let a více) odpovídali na dané položky s kladným postojem součtem 47%, naopak 27% respondentů se vyjádřilo záporně a zbylá část tedy 26% starší věkové kategorie se vyjádřila neutrálně, tedy nevěděli jaký postoj k integraci cizinců do české společnosti zaujmout.

Zjištění statistické významnosti rozdílnosti postojů

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů podle věku, kteří odpovídali na otázky týkající se jejich postojů k integraci cizinců do české společnosti není souvislost.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů podle věku, kteří odpovídali na otázky týkající se jejich postojů k integraci cizinců do české společnosti je souvislost.

Tabulka č 14.: Kontingenční tabulka podle věku

	Ano	Ne	Nevím	Σ
18-29 let	16 (20,55)	11 (11,32)	17 (12,13)	44
30-45 let	47 (42,95)	22 (23,68)	23 (25,37)	92
46 let a více	64 (63,50)	37 (35,00)	35 (37,50)	136
Σ	127	70	75	272

P - pozorované četnosti (čísla uvedená v tabulce bez závorek)

O - očekávané četnosti, které odpovídají platnosti nulové hypotézy (čísla v uvedené v závorkách kontingenční tabulky)

Výpočet testovaného kritéria:

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 1,01+0,01+1,96+0,38+0,12+0,22+0,01+0,11+0,17 = \underline{\underline{3,99}}$$

O

Aby bylo možno ověřit vypočítané hodnoty χ^2 je nutno vypočítat počet stupňů volnosti, vypočítaného testového kritéria. Pro tabulku o r řádcích a sloupcích se určí počet stupňů volnosti, podle vztahu $f=(r-1).(s-1)$, $f=4$

Pro vypočítaný počet stupňů volnosti 4 a pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 byla v tabulce testového kritéria chí-kvadrát nalezena kritická hodnota testového kritéria

$$\chi^2_{0,05(4)} = \underline{\underline{9,488}}$$

Srovnáním vypočítané hodnoty testového kritéria a hodnotou kritickou bylo zjištěno, že vypočítaná hodnota χ^2 je menší než hodnota kritická, a proto přijímáme nulovou hypotézu. Platí tedy, že mezi četnostmi odpovědí na vybrané položky z dotazníku a věkem respondentů není statisticky významná souvislost, kdy na tyto položky odpovědělo kladně 36% respondentů ve věku 18-29 let, 51% respondentů ve věku 30-45 let a 47% respondentů ve věku 46 let a výše.

7 SHRUTÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Teoretická část diplomové práce byla v první kapitole věnována migraci a legislativě týkající se pobytu cizinců na území České republiky, včetně druhů povolení k pobytu, na jejichž základě zde mohou cizinci legálně pobývat. Ve druhé kapitole byla zmíněna teorie integrace, na kterou navazovala třetí kapitola, ve které byla popsána samotná integrační politika v ČR, která je vytvářena pro cizince přicházející do české společnosti. V poslední kapitole byla popsána multikulturní společnost a pojmy s ní související.

Praktická část diplomové práce byla zaměřena na zjištění postojů občanů zlínských firem k integraci cizinců do české společnosti. Na jedné straně byla vybrána skupina těch, kteří jsou v přímém kontaktu s cizinci a pracují s nimi na pracovišti, označována jako Firma A. Další skupinu tvořili ti, kteří nepracují na pracovišti s cizinci, a tudíž s nimi nemají přímý kontakt. Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda existují mezi těmito skupinami významné rozdíly v jejich postojích týkající se integrace cizinců do české společnosti. Dále byly stanoveny dílčí cíle výzkumu, kde byli dotazovaní rozděleni podle pohlaví a věkové kategorie.

Analýza výsledků byla následně rozdělena do třech kategorií, které tvořili hypotézy k danému tématu. Ze zjištěných výsledků, které jsou popsány ve výše uvedených v tabulkách, byly vybrány kladné odpovědi zobrazující vztah k této problematice z pozice pracovního vztahu občanů a cizince, pohlaví a věku.

Podle pracovního vztahu

Dílčí cíl 1: *Zjištění rozdílnosti postojů k integraci cizinců v ČR mezi občany, kteří mají za spolupracovníky cizince a občany, kteří s cizinci nepracují.*

V první části byly vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 1, 8, 10, které se zaměřovali na zjištění informovanosti či určitého povědomí respondentů týkající se integrace cizinců do české společnosti. U položky č. 1 respondenti firmy A, tedy ti kteří pracují s cizinci, se o problematiku jejich života na území ČR dle kladných odpovědí zajímají v 31%, kdežto respondenti firmy N, ti kteří s nimi nepracují, se o tuto problematiku zajímají v poměru 22% dotázaných. U položky č. 8 bylo zjišťováno, zda tito respondenti vědí o zřizování integračních center. Zde vědělo, tedy se kladně vyjádřilo 47% dotázaných firmy A a 34% respondentů firmy N. Položka č. 10 navazovala na předcházející otázku a zkoumala, zda respondenti vědí, čím se tato centra zabývají. Z výsledků vyplynulo, že o činnosti těchto

center vědělo „pouze“ 31% respondentů firmy A a „pouze“ 19% respondentů firmy N. Vzhledem k tomu, že u položky č. 8 odpovědělo až 47% dotázaných firmy A a 34% firmy N, že jsou na území ČR zřizována integrační centra, mohlo by se zdát zvláštní, že o činnosti těchto center u položky č. 10 ví poměrně méně dotázaných. Na druhou stranu je možné si to vysvětlit tím, že člověk obecně získává spoustu informací či poznatků, avšak více do hloubky se o další informace nezajímá, pokud se ho to samotného přímo netýká. Jelikož se však jednalo o polootevřenou otázku, měli respondenti, kteří se vyjádřili kladně, že vědí, čím se tato centra zabývají uvést také činnosti těchto center. Zde většina dotázaných uvedla výuku českého jazyka, následně pak právnické poradenství a tlumočnické služby. Ve druhé části byly vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 3, 4, 9, 11 týkající se názorů či postojů respondentů k integraci cizinců do české společnosti. Ze zjištěných výsledků dotázaných bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že respondenti firmy A jsou k přicházejícím cizincům na území ČR hodnotou 2,66 spíše kladně nakloněni než respondenti firmy N se zjištěnou hodnotou 2,37. Dále bylo zjištěno, že jsou cizinci podle respondentů firmy A s hodnotou 2,75 spíše přínosem pro ČR než u respondentů firmy N s hodnotou 2,37. K otázce zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR byla zjištěna u respondentů firmy A hodnota 2,5 a u firmy N hodnota 2,47, což znamená u obou firem spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,66 byla zjištěna určitá kladná ochota respondentů firmy A poskytnout pomoc těmto lidem (např. při vyřizování na úřadech) a s hodnotou 2,15 u respondentů firmy N byla zjištěna menší ochota být cizincům v určitých případech nápomocna. Ve třetí části byly vyhodnoceny zbývající položky z dotazníku č. 2, 5, 6, 7 týkající se názorů respondentů k integraci cizinců. Na základě těchto výsledků se následně ověřovala statistická významnost rozdílnosti názorů respondentů Firmy A a Firmy N.

Hypotéza 1: *Předpokládáme, že občané ČR, kteří mají za své spolupracovníky cizince, jsou tolerantnější k jejich integraci v ČR než občané ČR, kteří s nimi nepracují.*

Hypotéza se potvrdila a platí tedy, že mezi četnostmi odpovědí na vybrané položky a pracovním vztahem respondentů existuje statisticky významná souvislost, kdy na tyto položky odpovědělo kladně 56% respondentů Firmy A a 36% respondentů Firmy N.

Z výše uvedeného je možno konstatovat rozdílnost v kladných odpovědích mezi respondenty obou firem a následným potvrzením hypotézy prostřednictvím testu nezávislosti chí - kvadrát, z čehož vyplývá, že ti, kteří jsou v přímém kontaktu s cizinci se

také více o problematiku jejich života na území ČR zajímají, jsou k těmto lidem více tolerantnější, a tudíž zaujímají kladnější postoje k integraci cizinců do české společnosti než ti, kteří s cizinci přicházejí do styku v běžném společenském životě či jen zprostředkovaně.

Podle pohlaví

Dílčí cíl 2: Zjištění rozdílnosti postojů na integraci cizinců v ČR mezi muži a ženami.

Také zde byly v první části vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 1, 8, 10, které se zaměřovali na zjištění informovanosti či určitého povědomí mužů a žen týkající se integrace cizinců do české společnosti. U položky č. 1 se muži o problematiku jejich života na území ČR dle kladných odpovědí zajímají ve 32%, kdežto ženy se o tuto problematiku zajímají ve 23%. U položky č. 8 bylo zjišťováno, zda tito respondenti vědí o zřizování integračních center. Zde vědělo, tedy se kladně vyjádřilo 36% dotázaných mužů a 44% žen. Položka č. 10 navazovala na předcházející otázku a zkoumala, zda respondenti vědí, čím se tato centra zabývají. Z výsledků vyplynulo, stejně jako u kategorie rozdělené podle pracovního vztahu, že o činnosti těchto center vědělo „pouze“ 24% mužů a „pouze“ 26% žen. Vzhledem k tomu, že u položky č. 8 odpovědělo až 36% dotázaných mužů a 44% žen, že jsou na území ČR zřizována integrační centra, mohlo by se zdát zvláštní, že o činnosti těchto center u položky č. 10 ví poměrně méně dotázaných. Na druhou stranu je možné si to vysvětlit tím, že člověk obecně získává spoustu informací či poznatků, avšak více do hloubky se o další informace nezajímá, pokud se ho to samotného přímo netýká. Jelikož se však jednalo o polootevřenou otázku, měli respondenti, kteří se vyjádřili kladně, že vědí, čím se tato centra zabývají uvést také činnosti těchto center. Zde většina dotázaných uvedla výuku českého jazyka, následně pak právnícké poradenství a tlumočnické služby. Ve druhé části byly vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 3, 4, 9, 11 týkající se názorů či postojů mužů a žen k integraci cizinců do české společnosti. Ze zjištěných výsledků dotázaných bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru ze získaných dat zjištěno, že u otázky č. 3 mají muži k přicházejícím cizincům na území ČR hodnotou 2,52 spíše neutrální postoj stejně jako ženy s hodnotou 2,53. Dále u položky č. 4 se muži s hodnotou 2,48 vyjádřili spíše neutrálně k přínosu cizinců pro ČR než ženy, pro které jsou s hodnotou 2,63 cizinci spíše přínosem. K položce č. 9, zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR byla zjištěna u mužů hodnota 2,64 což je spíše kladný postoj a ženy s hodnotou 2,4 což znamená spíše neutrální postoj ke zřizování těchto center. S hodnotou 2,36 byla

zjištěna menší ochota mužů u položky č. 11 poskytnout pomoc těmto lidem (např. při vyřizování na úřadech) a dotazované ženy s hodnotou 2,47 zastávají spíše neutrální postoj k ochotě být cizincům v určitých případech nápomocny. Ve třetí části byly vyhodnoceny zbývající položky z dotazníku č. 2, 5, 6, 7 týkající se názorů mužů a žen k integraci cizinců. Na základě těchto výsledků se následně ověřovala statistická významnost rozdílnosti názorů dotazovaných mužů a žen.

Hypotéza 2: *Předpokládáme, že ženy jsou tolerantnější k integraci cizinců než muži.*

Hypotéza se nepotvrdila, z čehož vyplývá, že mezi četnostmi odpovědí na dané otázky a pohlavím respondentů není statisticky významná souvislost, kdy na tyto položky odpovědělo kladně 42 % mužů a 49% dotázaných žen.

Z výše uvedeného bychom mohli konstatovat, že rozdílnost v kladných odpovědích mezi dotázanými muži a ženami vycházejícího z procentuelního vyjádření, se o problematiku života cizinců na území ČR zajímají více ženy, které jsou dle výsledků k těmto lidem více tolerantní, a tudíž by měly zaujímat i kladnější postoj k integraci cizinců do české společnosti než muži. Avšak test nezávislosti - chí kvadrát potvrdil, že mezi odpověďmi na vybrané otázky nebyla prokázána statisticky významná souvislost. Což znamená, že skutečnost, zda se jedná o muže či ženy, neovlivňuje významným způsobem jejich vnímání a postoje k integraci cizinců do české společnosti.

Podle věku

Dílčí cíl 3: *Zjištění rozdílnosti postojů na integraci cizinců v ČR podle věku (kategorie mladší 18-29, střední 30-45, starší 46 a více let).*

U této kategorie byly v první části vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 1, 8, 10, které se zaměřovali na zjištění informovanosti či určitého povědomí u mladší věkové kategorie (18-29 let), střední věkové kategorie (30-45 let) a starší věkové kategorie (46 let a více) týkající se integrace cizinců do české společnosti. U položky č. 1 se mladší část populace o problematiku života cizinců na území ČR dle kladných odpovědí zajímá ve 36%, střední věková kategorie ve 30% a starší část populace ve 21%. U položky č. 8 bylo zjišťováno, zda tito respondenti vědí o zřizování integračních center. Zde vědělo, tedy se kladně vyjádřilo 36% mladší populace, 43% střední věkové kategorie a 41% starší věkové kategorie dotázaných. Položka č. 10 navazovala na předcházející otázku a zkoumala, zda respondenti vědí, čím se tato centra zabývají. Z výsledků vyplynulo, stejně jako u kategorie rozdělené podle pracovního vztahu a pohlaví, že o činnosti těchto center ví „pouze“ 27%

kategorie mladší, 30% kategorie střední a 21% starší generace respondentů. Vzhledem k tomu, že u otázky č. 8 odpovědělo až 36% dotázaných mladší kategorie, 43% střední kategorie a 41% starší kategorie, že jsou na území ČR zřizována integrační centra, mohlo by se zdát zvláštní, že o činnosti těchto center u položky č. 10 ví poměrně méně dotázaných. Na druhou stranu, stejně jako u předchozích kategoriích, je možné si to vysvětlit tím, že člověk obecně získává spoustu informací či poznatků, avšak více do hloubky se o další informace nezajímá, pokud se ho to samotného přímo netýká. Jelikož se však jednalo o polootevřenou otázku, měli respondenti, kteří se vyjádřili kladně, že vědí, čím se tato centra zabývají uvést také činnosti těchto center. Zde většina dotázaných uvedla výuku českého jazyka, následně pak právnícké poradenství a tlumočnické služby. Ve druhé části byly vyhodnoceny údaje z dotazníku č. 3, 4, 9, 11 týkající se názorů či postojů rozdělených podle věku k integraci cizinců do české společnosti. Ze zjištěných výsledků dotázaných bylo pomocí stupně škály č. 1 (minimální kladný postoj) až č. 5 tedy (maximální kladný postoj) a následným výpočtem průměru bylo ze získaných dat zjištěno, že u položky č. 3 je mladší generace k přicházejícím cizincům na území ČR s hodnotou 2,36 spíše méně nakloněna, střední kategorie je naopak s hodnotou 2,6 spíše nakloněna k přicházejícím cizincům a kategorie starší zaujímá s hodnotou 2,53 spíše neutrální postoj. Podle mladší kategorie jsou cizinci spíše menším přínosem pro ČR, což vyjadřuje hodnota 2,36, kdežto pro střední kategorii s hodnotou 2,65 a starší kategorii s hodnotou 2,59 jsou cizinci spíše přínosem. K položce č. 9, zda je podle dotázaných důležité zřizovat integrační centra na území ČR se mladší generace s hodnotou 2,45 a generace starší s hodnotou 2,41 vyjádřila spíše neutrálně, naopak střední věková kategorie s hodnotou 2,65 ukazuje na kladný postoj ke zřizování těchto center. Co se týče položky č. 11 týkající se poskytnutí pomoci těmto lidem (např. při vyřizování na úřadech) bylo zjištěno, že mladší věková kategorie s hodnotou 2,27 a střední věková kategorie s hodnotou 2,22 vyjadřují menší ochotu být nápomocen, naopak starší generace vyjadřuje určitý kladný přístup a ochotu vyjádřenou hodnotou 2,62. Ve třetí části byly vyhodnoceny zbývající položky z dotazníku č. 2, 5, 6, 7 týkající se názorů mužů a žen k integraci cizinců. Na základě těchto výsledků se následně ověřovala statistická významnost rozdílnosti názorů dotazovaných respondentů rozdělených podle věku.

Hypotéza 3: Předpokládáme, že věková kategorie 30-45 let je tolerantnější k integraci cizinců v ČR než věková kategorie 18-29 let a kategorie 46 let a více.

Hypotéza se nepotvrdila, z čehož vyplývá, že mezi četnostmi odpovědí na vybrané otázky a věkem respondentů není statisticky významná souvislost, kdy na tyto položky odpovědělo kladně 36% respondentů mladší věkové kategorie (18-29 let), 51% střední věkové kategorie (30-45 let) a 47% starší věkové kategorie (46 let a více).

Z výše uvedeného bychom mohli konstatovat, že rozdílnost v kladných odpovědích mezi věkovými kategoriemi vycházejícího z procentuelního vyjádření, se o problematiku života cizinců na území ČR zajímá více střední věková kategorie, která je dále dle těchto výsledků k těmto lidem více tolerantní, a tudíž by měla zaujímat i kladnější postoj k integraci cizinců do české společnosti než věková kategorie mladší a starší. Avšak test nezávislosti - chí kvadrát potvrdil, že mezi odpověďmi na vybrané otázky z dotazníku nebyla prokázána statisticky významná souvislost. Což znamená, že skutečnost, zda se jedná o věkovou kategorii mladší, střední či starší, neovlivňuje významným způsobem jejich vnímání a postoje k integraci cizinců do české společnosti.

ZÁVĚR

Ze zjištěných výsledků můžeme konstatovat, že pokud přicházíme do každodenního kontaktu s lidmi menšinové společnosti, ovlivňuje to i naše vnímání, postoje či názory k těmto lidem. Dokážeme pak lépe přijímat přicházející tu či onu novou, jinou kulturu a dokážeme být více empatičtí. Jsme schopni lépe vyhodnotit kladné i záporné stránky těchto kultur než ti, kteří se s těmito lidmi přicházejícími na naše území setkávají sporadicky a vnímají cizince jako někoho, kdo tady prostě žije, ale nezačleňuje jej jako součást většinové společnosti. Je pravdou, že z vyhodnoceného dotazníku se u všech kategorií, ať už podle pracovního vztahu, pohlaví či věku, vyskytovaly v otázkách zjišťující povědomí týkající se života cizinců v České republice, z větší části záporné či neutrální odpovědi. Toto však z hlediska postojů týkající se integrace do naší společnosti nemusí být směrodatné, neboť to, že se nezajímám o problematiku života cizinců nebo nevím o zřizování integračních center, nemusí hned znamenat, že je člověk proti cizincům zaujatý a nedokáže je vnímat pozitivně. Samozřejmě na druhou stranu, čím víc člověk o tom druhém ví, tím více je ovlivňováno další jeho vnímání. Všechno souvisí se vším, a proto je nutno tomuto věnovat náležitou pozornost a mít na paměti, že se Česká republika stala poměrně otevřenou a přitažlivou pro obyvatele cizích zemí, kteří mluví nám neznámou řečí, mají jiné kulturní zvyklosti a kulturní zázemí. Být si vědomi, že jsme se současně stali zemí, kterou příliv lidí z jiných kultur určitým způsobem ovlivňuje a také formuje, z čehož se nám začaly naskýtat otázky: Co vlastně víme o našich nových spoluobčanech a co oni vědí o nás? Dokážeme se vzájemně poznávat, přizpůsobovat, komunikovat, respektovat, obohacovat se? A dokážeme vlastně společně koexistovat a nejenom vedle sebe pasivně žít? To vše jsou velmi důležité a zásadní otázky, které má mít moderní společnost na paměti, neboť izolovanost migrujících menšin pak nahrává vzniku různých stereotypů a předsudků. Proto se i Česká republika začala zasazovat o přijetí a uplatňování takové integrační politiky, která umožní přicházejícím menšinám podílet se na společenském, politickém, hospodářském i kulturním životě země, v níž našli tito jedinci ať už dočasný či trvalý domov. Je však nutné si uvědomit, že otázka integrace není pouze záležitostí politiky státu. Jedná se o velmi složitý a náročný proces, do kterého patří jak samotní cizinci, tak celá majoritní společnost, která se do tohoto procesu musí aktivně zapojit. Tím zvyšovat toleranci k minoritním skupinám a přispívat tak k nalezení způsobu soužití a vzájemnému respektu mezi imigranty a většinovou společností.

Jan Bouzek (2008) ve své knize Jak se domluvit s jinými uvádí, že je nutné zbavit se nejen svých komplexů méněcennosti, ale i sebepřeceňování, jež jsou stejně škodlivé a ničemu nám nepomohou. Měli bychom si uvědomit, že jsme v něčem lepší a naopak v něčem horší. Máme některé výhody a naopak i nevýhody. Velké národy jsou více uzavřeny ve své kultuře, my si to však nemůžeme dovolit, a tudíž můžeme vstupovat do více kulturních oblastí nezávisle a posuzovat jejich klady a zápory. Nemysleme si, že jsme pupkem světa, on totiž střed světa je pro každého tam, kde stojí on sám a je jich mnoho.

„Nevytahujme se na nikoho, ani nedolézejme, chovejme se přirozeně, ale s porozuměním pro druhé a také tak, aby nám bylo rozuměno v kontextu té či které země. Využívejme svých předností, k nimž patří schopnost improvizace, jež nám umožňuje chytře najít jednodušší cestu v obtížné situaci. Nesnažme se ve vztazích k příslušníkům jiných národů a kultur nikoho oblafnout, nestojí to za to, jenom si tím kazíme pověst. Dlouhodobé vztahy musí být založeny na vzájemné důvěře. Nečekejme, že lidé v cizích zemích budou stejní, jako jsme my. Nejsou, ale přesto si s nimi můžeme dobře rozumět, budeme-li o to usilovat. Vždy se musíme snažit usilovat, že spolupráce je možná jen tehdy, když se budeme snášet i přesto, že máme na mnohé věci různé názory. Většinu názorů lze nějak zdůvodnit z příslušného osobního hlediska, ale úplně správný takový názor bude sotva kdy.“
(Bouzek, 2008. s. 27)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARŠA, Pavel, 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. Vyd. 2. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 347 s. ISBN 80-7325.020-9.
- [2] BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, 2010. *Etnické komunity: v kulturní a sociální různosti*. Vyd. 1. Praha: FHS UK, 314 s. ISBN 978-80-87398-08-1.
- [3] BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, 2011. *Etnické komunity: integrace, identita*. Vyd. 1. Praha: FHS UK, 359 s. ISBN 978-80-87398-13-5.
- [4] BOUZEK, Jan, 2008. *Jak se domluvit s jinými?: úvod do mezikulturní komunikace*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008. 175 s. ISBN 978-80-7387-043-0.
- [5] BROUČEK, Stanislav, 1991 cit. podle PRŮCHA, Jan, 2010. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Vyd. 3. Praha: Portál, 224 s. ISBN 978-80-7367-709-1.
- [6] CÍLKOVÁ, Eva a Petra Schönerová, 2007. *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 168 s. ISBN 978-80-7367-238-6.
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2012. *Cizinci v České republice*. Praha. ISBN 978-80-250-2309-9.
- [8] DRBOHLAV, Dušan, 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 207s. ISBN 978-80-7419-039-1.
- [9] HLADÍK, Jakub, 2006. *Multikulturní výchova (socializace a integrace menšin)*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 73 s. ISBN 80-7318-424-9.
- [10] JANDOUREK, Jan, 2007. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.
- [11] MAŘÍKOVÁ, Hana, 1996. *Velký sociologický slovník: A-O*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 747s ISBN 8071843113.
- [12] NOVÝ, Ivan a Sylvia SCHROLL-MACHL, 2005. *Spolupráce přes hranice kultur*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 313 s. ISBN 80-7261-121-6.

- [13] PRUDKÝ, Libor, 2004. *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice*. Vyd. 1. Praha: Kabinet pro výchovu k demokratickému občanství, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 34 s. ISBN 80-7204-359-5.
- [14] PRŮCHA, Jan, 2001. *Multikulturní výchova: Teorie-praxe-výzkum*. Praha: ISV, 264 s. ISBN: 80-85866-72-2.
- [15] PRŮCHA, Jan, 2010. *Interkulturní komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 199 s. ISBN 978-80-247-3069-1.
- [16] PRŮCHA, Jan, 2010. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Vyd. 3. Praha: Portál, 224 s. ISBN 978-80-7367-709-1.
- [17] PŘIBÁŇ, Jiří, 2004. *Jací můžeme být? Podoby demokracie a identity v multikulturní situaci*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 115 s. ISBN 80-86429-30-X.
- [18] ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, 2008. *Výchova k toleranci a proti rasismu: multikulturní výchova v praxi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 273 s. ISBN 978-80-7367-182-2 (brož.).
- [19] ŠVARCOVÁ, Eva, 2008. *Slovníček pojmů k multikulturní výchově*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 57 s. ISBN 978-80-7041-241-0.
- [20] TESAŘ, Filip, 2007. *Etnické konflikty*. 1. vydání. Praha: Portál, 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9.

Právní předpisy:

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Internetové zdroje:

Integrační centrum [online]. © 2009-2010 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z:
<http://www.integracnicentra.cz/Onas/informaceOProjektech.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. © 2010 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z:
<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

s.	strana
tzn.	to znamená
č.	číslo
ČR	Česká republika
MVČR	Ministerstvo vnitra
Sb.	Sbírka
CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
EU	Evropská unie
OSN	Organizace spojených národů
resp.	respektive

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

<i>Tabulka č. 1.: Celkový počet cizinců – Zlínský kraj</i>	<i>19</i>
<i>Tabulka č. 2.: Kategorizace respondentů</i>	<i>35</i>
<i>Tabulka č. 3.: Odpovědi respondentů firmy A a firmy N na otázky č. 1, 8, 10.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka č. 4.: Odpovědi respondentů podle pohlaví na otázky č. 1, 8, 10.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabulka č. 5.: Odpovědi respondentů věku na otázky č. 1, 8, 10.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka č. 6.: Odpovědi respondentů firmy A a firmy N na otázky č. 3, 4, 9, 11.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka č. 7.: Odpovědi respondentů podle pohlaví na otázky č. 3, 4, 9, 11.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabulka č. 8.: Odpovědi respondentů podle věku na otázky č. 3, 4, 9, 11.....</i>	<i>44</i>
<i>Tabulka č. 9.: Odpovědi respondentů firmy A a firmy N na otázky č. 2, 5, 6, 7.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka č. 10.: Kontingenční tabulka – firmy A a firma N</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka č. 11.: Odpovědi respondentů podle pohlaví na otázky č. 2, 5, 6, 7.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabulka č. 12.: Kontingenční tabulka – podle pohlaví.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka č. 13.: Odpovědi respondentů podle věku na otázky č. 2, 5, 6, 7.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabulka č. 14.: Kontingenční tabulka – podle věku</i>	<i>51</i>
<i>Graf č. 1.: Procentuelní vyjádření respondentů podle pracovního vztahu.....</i>	<i>35</i>
<i>Graf č. 2.: Procentuelní vyjádření respondentů podle pohlaví</i>	<i>36</i>
<i>Graf č. 3.: Procentuelní vyjádření respondentů podle věku</i>	<i>36</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I

dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

jmenuji se Andrea Smetanová a jsem studentkou Sociální pedagogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dotazník, který se Vám právě dostal do rukou, je součástí mé diplomové práce.

Obracím se na Vás s prosbou o jeho vyplnění. Všechny informace jsou anonymní a budou použity pouze pro účel zpracování v mé diplomové práci.

Pokyny k vyplnění: zvolte pouze jednu odpověď, která nejvíce vystihuje Váš názor a postoj, označte křížkem.

Jste

- žena
- muž

Pracovní vztah

- pracujete ve firmě zaměstnávající cizince
- nepracujete ve firmě zaměstnávající cizince

Věk

- 18 - 29 let
- 30 - 45 let
- 46 let a více

1. Zajímáte se o problematiku života cizinců v ČR?

- ano
- ne
- nepřemýšlel/a jsem o tom

2. Souhlasíte se zaměstnáváním cizinců společně s občany ČR?

- ano
- ne
- nevím

3. Jak vnímáte cizince přicházející na zemí ČR?

(1 = minimálně pozitivně, 5 = maximálně pozitivně)

1	2	3	4	5

4. Myslíte, že jsou cizinci přínosem pro ČR?

(1 = minimální přínos, 5 = maximální přínos)

1	2	3	4	5

5. Měli by mít cizinci snadnější přístup k získání pobytu na území ČR?

- ano
- ne
- nevím

6. Měla by být práva cizinců rozdělována podle délky pobytu na území?

- ano
- ne
- nevím

7. Je důležité podporovat integraci cizinců v ČR?

- ano
- ne
- nevím

8. Jsou v ČR zřizována integrační centra na podporu cizinců?

- ano
- ne
- nevím

9. Myslíte si, že je důležité zřizovat integrační centra na podporu cizinců?

(1 = minimální důležitost, 5 = maximální důležitost)

1	2	3	4	5

10. Víte, čím se tato centra zabývají?

- ano
- ne
- nepřemýšlel/a jsem o tom

Pokud jste uvedl(a) odpověď ano, napište čím se podle Vás tato centra zabývají.

.....

.....

11. Jste ochoten/ochotna být těmto lidem nápomocen/nápomocna?

(např. pomoc při vyřizování na úřadech, s českým jazykem atd.)

(1 = minimální ochota, 5 = maximální ochota)

1	2	3	4	5

Děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.